

Europäisches
Patentamt
European
Patent Office
Office européen
des brevets

Milieuverklaring **2014**

(geconsolideerde versie)

Overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1221/2009

MILIEUVERKLARING		
1.	Het Europees Octrooibureau	5
1.1	EOB Berlijn	6
1.2	EOB München	7
1.3	EOB Den Haag	8
1.4	EOB WENEN	10
2.	Milieubeleid	11
3.	Milieumanagementsysteem	12
4.	Aan wettelijke eisen voldoen	12
5.	Directe milieuaspecten	13
5.1	Energie	20
5.2	Water/afvalwater	26
5.3	Afval	29
5.4	Mobiliteit	32
5.5	Overige emissies	34
5.6	Papierverbruik	36
6.	Indirecte milieuaspecten	38
7.	Verbeteringen: doelen en maatregelen	39

Milieuverklaring

1. Het Europees Octrooibureau

Het Europees Octrooibureau (EOB) is met 7.500 werknemers de op een na grootste internationale organisatie van Europa. Het EOB heeft zijn hoofdkantoor in München en heeft vestigingen in Den Haag, Berlijn, Wenen en Brussel. Met uitzondering van de vestiging in Brussel zijn alle locaties van de organisatie sinds 2009 gevalideerd volgens de EMAS-norm voor milieumanagement (Eco-Management and Audit Scheme).

De volgende locaties zijn volgens de EMAS-norm voor milieumanagement gevalideerd:

- **Europees Octrooibureau München I** (Isar-gebouw), Duitsland
Bob-van-Benthem-Platz 1, 80469 München
- **Europees Octrooibureau München II** (PschorrHöfe 1 – 8), Duitsland
Bayerstr. 34, 80335 München
- **Europees Octrooibureau München III** (Capitellum), Duitsland
Landsberger Str. 30, 80339 München
- **Europees Octrooibureau Berlijn**, Duitsland
Gitschiner Str. 103, 10969 Berlijn
- **Europees Octrooibureau Den Haag I** (Hoofd-, Shell-, Hinge-gebouw), Nederland
Patentlaan 2, 2288 EE Rijswijk
- **Europees Octrooibureau Den Haag II** (Le Croisé), Nederland
Verrijn Stuartlaan 2a, 2288 EE Rijswijk
- **Europees Octrooibureau Den Haag III** (Rijsvoort), Nederland
Visseringlaan 19 – 23, 2288 ER Rijswijk
- **Europees Octrooibureau Wenen**, Oostenrijk
Rennweg 12, 1030 Wenen

Overeenkomstig de EMAS-verordening (EG) nr. 1221 / 2009 publiceert het Europees Octrooibureau ieder jaar een (bijgewerkte) milieuverklaring waarin de milieucijfers en de verdere ontwikkelingen op het gebied van de milieubesparingen zijn opgenomen. De voorliggende milieuverklaring is een geconsolideerde versie en kan op de website van het EOB (www.epo.org) worden gedownload.

Het Europees Octrooibureau heeft in 2013 het ambitieuze doel gesteld om zijn energieverbruik voor verwarming en elektriciteit met drie procent te reduceren. Dit doel is zelfs overtroffen omdat de energiebesparing met 3,38 procent is toegenomen. Nadat in de afgelopen jaren het grootste besparingspotentieel ten volle werd benut, is het doel voor 2014 om een energiebesparing van 1,5 procent te bereiken.

Met dit besparingsdoel hebben wij verregaande milieudoelen geformuleerd die verder reiken dan de voorschriften van EMAS. In de huidige milieuverklaring wordt beschreven met welke middelen en maatregelen deze doelen worden bereikt.

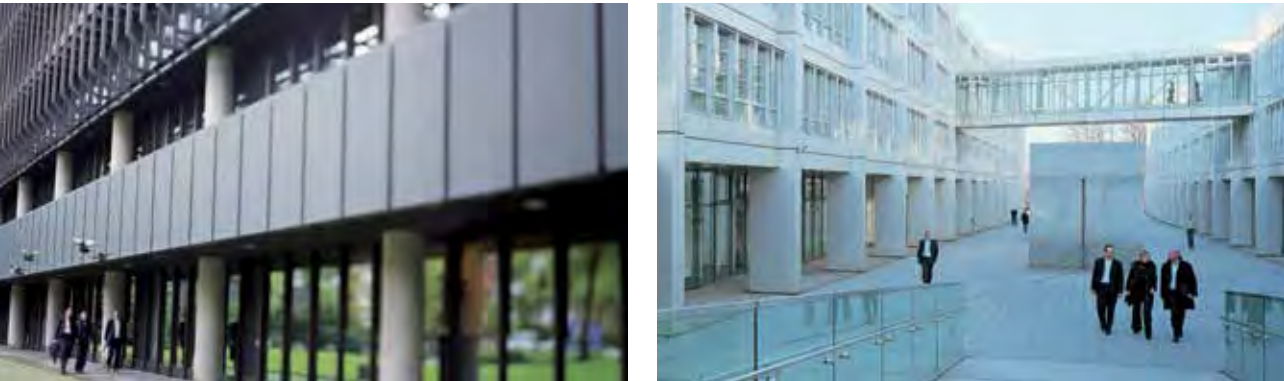

1.1 EOB Berlijn

Het bijkantoor in Berlijn is gevestigd in een gebouw dat dateert van het begin van de twintigste eeuw en dat dus een historische structuur heeft. De ouderdom van het pand betekent echter ook dat de isolatie en de energie-efficiëntie ervan in sommige opzichten te wensen overlaten. Door de verhuurders worden voortdurend aanzienlijke inspanningen geleverd om de energie-efficiëntie van de gebouwen te verbeteren. Faciliteiten met milieurelevantie zijn onder meer een verwarmingsinstallatie op gas, diverse koelinstallaties, een kleine opslagruimte voor schoonmaakmiddelen, een röntgenapparaat in de postafdeling en een personeelsrestaurant annex keuken die door een externe dienstverlener wordt geëxploiteerd. De verantwoordelijkheid voor de bediening van de verwarmingsinstallaties in het gebouw en de koeleenheden in het personeelsrestaurant berust bij de verhuurder. De verantwoordelijkheid voor de bediening van de airconditioningsystemen in de afzonderlijke vergaderruimtes ligt bij het EOB. Er zijn geen gegevens over bodemverontreiniging bij het bijkantoor in Berlijn. Lege batterijen en oude tl-buizen vormen de enige vorm van gevaarlijk afval.

Vestigingen/gebouwen	Bruto vloeroppervlak	Bruto vloeroppervlak excl. kelder	Aantal werkplekken	Status
EOB Berlijn	18 100 m²	17 600 m²	300	gehuurd

Belangrijkste milieuvoorschriften	Relevante voorzieningen/activiteiten
Watervoorschriften	Waterlozing op het riool
Richtlijn industrieel afval en afvalbesluit	Hergebruik/scheiding/verwijdering van verschillende soorten afval
Bepalingen voor energie-efficiëntie in gebouwen	Gebouwisolatie/energiezuinige technologieën
Voorschriften inzake Gezondheid en Veiligheid en gevaarlijke stoffen	Passende risicotaxatie, brandpreventie, beperkingen op bepaalde chemische stoffen

1.2 EOB München

Qua bruto vloeroppervlak en aantal medewerkers is München de grootste vestiging van het EOB. De toestand van de verschillende gebouwen varieert: Sommige zijn al ouder, zoals het Isar-gebouw, terwijl andere, waaronder gebouw PschorrHöfe 7 en 8, van recenter datum zijn. Het gebouw Capitellum wordt gehuurd. Het Isar-gebouw en de Pschorrhof-gebouwen hebben stadsverwarming; Capitellum stookt gas. Andere faciliteiten met milieurelevantie bevinden zich hoofdzakelijk in het Isar-gebouw. Daarbij behoren een repro-afdeling (drukkerij), een reparatie- annex timmerwerkplaats en een waterzuiveringsinstallatie met bijbehorende tanks voor zuren en logen. Om aan de hogere energienormen te kunnen voldoen, werd het Isar-gebouw in de jaren 2010-2012 ingrijpend gerenoveerd.

Diverse gebouwen (bijvoorbeeld Isar, PschorrHöfe 1 – 8) beschikken over een olieen/of vetafvanger en een keuken respectievelijk personeelsrestaurant met spoelruimte. Alle gebouwen in München hebben een (kleine) opslagruimte voor schoonmaakmiddelen en chemicaliën. Er zijn geen gegevens over eventuele bodemverontreiniging van de vestigingen in München. Gevaarlijk afval bestaat hoofdzakelijk uit lege batterijen en oude tl-buizen.

Vestigingen/gebouwen	Bruto vloeroppervlak	Bruto vloeroppervlak excl. kelders	Aantal werkplekken	Status
Isar-gebouw	91 400 m²	57 800 m²	835	Eigendom
PschorrHöfe 1-8	276 300 m²	210 600 m²	3040	Eigendom
Capitellum	25 800 m²	16 200 m²	260	gehuurd

Belangrijkste milieuvoorschriften	Relevante voorzieningen/activiteiten
Immissievoorschriften inzake kleine en middelgrote verwarmingsinstallaties	Verwarminginstallatie (aardgas)
Watervoorschriften	Opslag van diesel, zuur en loog, gebruik van olieafvangers, lozing van koel- en afvalwater op het riool
Voorschriften inzake klimaatbescherming en koelmiddelen	Koelinstallatie met 3 kg koelmiddel of meer
Bepalingen voor energie-efficiëntie in gebouwen	Energiecertificering, gebouwisolatie/energiezuinige technologieën
Voorschriften inzake Gezondheid en Veiligheid en gevaarlijke stoffen	Risicotaxatie, brandpreventie, eisen aan het gebruik van gevaarlijke stoffen (bijvoorbeeld zuur en loog)
Verordening immissiebeheersing bij houtstof	Timmerwerkplaats
Afvalvoorschriften (certificering, industrieel afval en afvalbesluit)	Hergebruik/scheiding/verwijdering van verschillende soorten afval

1.3 EOB Den Haag

Met drie vestigingen in Rijswijk, waarvan een in eigendom en twee gehuurd, is Den Haag na München het grootste EOB-kantoor. Door hun grootte en staat van onderhoud verbruiken sommige gebouwen veel energie voor de verwarming. Maar de laatste jaren laten een duidelijk positieve tendens zien. Alle gebouwen stoken aardgas. Die gasketels worden regelmatig gecontroleerd en voldoen aan de emissiegrenswaarden. Daarnaast wordt regelmatig gecontroleerd of de airconditioningsystemen niet lekken. Daarbij werden in het verleden geen relatief grote lekkages worden vastgesteld. Alle controles worden door een externe dienstverlener volgens Nederlands recht uitgevoerd.

In het Shell-gebouw staan tanks met dieselolie voor de noodgeneratoren. Buiten het Shell-gebouw ligt een ondergrondse opslag voor dieselolie (drie tanks van elk 5.000 liter en een van 4.000 liter). Ook deze zijn voor de noodgeneratoren in het Shell-gebouw en worden bij stroomuitval ingeschakeld. In de drie keukens bevinden zich vetafvang­ers en een spoelgedeelte. Op verschillende plaatsen zijn opslag­ruimtes voor gevaarlijke stoffen, waaronder schoonmaakmiddelen, een aantal vaten van 200 liter met glycol voor de ventilatiesystemen en kleine hoeveelheden waterstofperoxide voor het zuiveren van het fonteinwater (Hinge-gebouw). Alle stoffen zijn volgens de wettelijke voorschriften opgeslagen, bijvoorbeeld in dubbelwandige tanks en verzamelreservoirs. De vereiste documentatie, zoals veiligheidsbladen en handleidingen, is aanwezig. Bij de vestigingen in Den Haag zijn geen gegevens over oude bodemverontreinigingen. Gevaarlijk afval bestaat uit lege batterijen en tl-buizen en afgewerkte olie. De vestiging is op grond van de Nederlandse wetgeving onderworpen aan een „activity decree“, d.w.z. een vereenvoudigde milieuvergunning.

Sinds 2013 vinden in Den Haag werkzaamheden plaats voor de bouw van het „nieuwe hoofdgebouw“ dat het huidige hoofdgebouw in 2017/2018 moet vervan­gen. Het „nieuwe hoofdgebouw“ wordt in veel opzichten duurzaam gebouwd, bij­voorbeeld met minimale milieueffecten in de bouw­fase, maar ook door een sterke reductie van het energieverbruik na de ingebruik­neming en een optimaal func­tio­nerende en bijzonder gebruiksvriendelijke regeling van het binnenklimaat. Het EOB heeft er vrijwillig voor gekozen om aan de certificeringcriteria van twee beoor­delingsnormen voor duurzaam bouwen (BREEAM en BNB) te voldoen en voor de energie-efficiëntie een norm na te streven die 20 procent hoger ligt dan door de overheid is voorgeschreven. Van de energie die in de gebouwen nodig is, zal waarschijnlijk 15 procent lokaal worden geproduceerd, bijvoorbeeld door de warmte van grondwater te benutten en door zonne-energie.

Vestiging/gebouw	Bruto vloeroppervlak	Bruto vloeroppervlak excl. kelder	Aantal werkplekken	Status
Hoofdgebouw, Shell, Hinge	192 605 m²	176 421 m²	2376	Eigendom
Le Croisé	28 700 m²	24 893 m²	428	Gehuurd
Rijsvoort	12 600 m²	9 763 m²	167	Gehuurd

Belangrijkste milieuvoorschriften	Relevante voorzieningen/activiteiten
Regels voor het algemene milieubeheer	Umweltgenehmigung, jährlicher Umweltbericht an die Gemeinde Rijswijk
Immissievoorschriften inzake verbrandingsinstallaties type B	Verwarmingssysteem
Watervoorschriften	Waterlozing op het riool
Voorschriften inzake gevaarlijke stoffen	Behandeling/opslag/transport van gevaarlijke stoffen, bijvoorbeeld glycol en asbest; (mogelijk) overbrengen van gevaarlijk afval; vetaf­vang­ers
Voorschriften inzake ondergrondse opslag van gevaarlijke stoffen	Ondergrondse opslagruimte voor dieselolie
Voorschriften inzake klimaatbescherming en koelmiddelen	Koelinstallatie met 3 kg koelmiddel of meer
Afvalverordeningen	Hergebruik/scheiding/verwijdering van verschillende soorten afval
Bouwverordeningen	Bouwmaatregelen: Criteria voor renovatie/verbouwing en nieuwbouw
Verordeningen inzake gezondheid en veiligheid	Passende risicotaxatie, brandpreventie, beperkingen op bepaalde chemische stoffen

1.4 EOB WENEN

Wenen is de kleinste van alle vestigingen, zowel qua bruto vloeroppervlakte als aantal medewerkers. Het kantoor in Wenen heeft stadsverwarming. Faciliteiten met milieurelevantie zijn beperkt tot een kleine opslagruimte voor schoonmaakmiddelen. Er zijn geen gegevens over bodemverontreiniging van de locatie Wenen. Lege batterijen en oude tl-buizen zijn de enige vorm van gevaarlijk afval.

Vestiging/gebouw	Bruto vloeroppervlak	Bruto vloeroppervlak excl. kelder	Aantal werkplekken	Status
EOB Wenen	12 300 m²	6 979 m²	124	Eigendom

Belangrijkste milieuvoorschriften	Relevante voorzieningen/activiteiten
Watervoorschriften	Waterlozing op het riool
Afvalvoorschriften	Hergebruik/scheiding/verwijdering van verschillende soorten afval
Energie-efficiëntiebepalingen voor gebouwen	Energiecertificering, gebouwisolatie/energiezuinige technologieën

2. Milieubeleid

Ons milieubeleid omvat een strategisch kader voor alle EOB-activiteiten en onderstreept dat wij als organisatie grote waarde hechten aan de bescherming van het milieu. Het beleid is bindend voor alle afdelingen. De hoogste leiding heeft zich gecommitteerd aan het voornemen dat dit beleid op alle afdelingen goed wordt begrepen en toegepast.

Ons milieubeleid is als volgt verwoord:

Het Europees Octrooibureau verbruikt energie voor verwarming en elektriciteit en water en papier in grote hoeveelheden, genereert afval en CO₂. Deze milieuproblemen gaat het EOB te lijf door de invoering van een milieumanagementsysteem dat voldoet aan de zogeheten EMAS-eisen voor milieumanagement en -beheer.

Om de ecologische balans te verbeteren evalueert het EOB continu de effecten die zijn activiteiten op het milieu hebben. Het EOB stelt daarvoor doelen en formuleert gewenste waarden die periodiek worden beoordeeld.

Aan het handelen van het EOB liggen de volgende principes en doelen ten grondslag:

- **Bevorderen van een betrokken en verantwoord milieubesef binnen het EOB en communiceren en toepassen van dit beleid op alle niveaus van het Bureau;**
- **Minimaliseren van het verbruik van energie, water, papier en andere hulpbronnen;**
- **Minimaliseren van afval en milieuverontreiniging;**
- **Naleven van relevante milieuwetten en managementvoorschriften en andere vereisten;**
- **Faciliteren van gepaste hulpbronnen waarmee aan de verplichtingen van het milieubeleid kan worden voldaan;**
- **Bevorderen van lokale milieubeschermende initiatieven en milieuprogramma’s en stimuleren om daaraan actief deel te nemen;**
- **Uitdragen van dit beleid naar geïnteresseerde groepen.**

Omdat naar de mening van het EOB iedere medewerker medeverantwoordelijkheid draagt om de nagestreefde bescherming van het milieu optimaal te bereiken, biedt het Bureau passende trainingen, adviesmogelijkheden en informatie en worden nieuwe ideeën gestimuleerd om de effectieve invoering van het milieubeleid in de organisatie te ontwikkelen.

3. Milieumanagementsysteem

Door in 2009 een milieumanagementsysteem volgens het EMAS in te voeren, heeft het EOB als administratieve instelling een toonaangevende milieurol op zich genomen. Doel van dit managementsysteem is het inbedden van milieuelementen in alle operationele processen van het Bureau. Alle EOB-processen worden regelmatig beoordeeld op potentiële verbetering van de milieubescherming. Alle medewerkers worden regelmatig aangesproken en met aanbevelingen en informatie tot milieuvriendelijk gedrag gestimuleerd. De structuur van het milieumanagementsysteem wordt omschreven in ons handboek milieumanagement, dat voor alle locaties geldt.

Het milieumanagement wordt centraal door het EOB in München georganiseerd en gecoördineerd. Daarnaast beschikken alle vestigingen over locatiespecifieke procedures en documenten. Deze omvatten onder meer milieugegevens en het milieuprogramma met verbetersuggesties per locatie. Het Hoofd Milieumanagement is belast met de uitvoering en de verdere ontwikkeling van het milieumanagementsysteem binnen het EOB. Daarnaast heeft iedere locatie zijn eigen milieucoördinator. Deze zijn verantwoordelijk voor de planning, coördinatie en bewaking van de milieuactiviteiten op de locatie en moeten ervoor zorgen dat milieuaspecten in de dagelijkse activiteiten geïntegreerd worden.

De plaatselijke milieucoördinatoren en de centrale milieufunctionaris vormen samen met de vertegenwoordigers van de inkoopcentrale, het communicatie- en informatiemanagement en de Technische Dienst het „centrale milieuteam“ van het EOB dat ten minste twee maal per jaar voor een vergadering bijeenkomt. Een door medewerkers geïnitieerde vrijwillige milieugroep in de vestigingen München en Den Haag ondersteunt het werk van het milieuteam en vult het milieuprogramma aan met eigen voorstellen voor milieumaatregelen. Het milieumanagementsysteem wordt regelmatig met interne audits beoordeeld. Daarmee wordt het proces van voortdurende verbetering gewaarborgd. Alle relevante informatie wordt via het intranet, regelmatige artikelen in de personeelskrant, enz. aan onze personeelsleden gecommuniceerd en in de Milieuverklaring openbaar gemaakt.

4. Aan wettelijke eisen voldoen

Het EMAS en de voor de verschillende kantoorgebouwen geldende milieuwetten vormen samen de externe eisen die aan het EOB en zijn milieumanagementsysteem worden gesteld. Voor iedere vestiging werd onderzocht welke relevante en verplichte wettelijke voorschriften ter plaatse gelden. Deze voorschriften zijn gedocumenteerd in het wettenregister voor elk land waarin het EOB is gevestigd. Door het wettenregister voortdurend onder de loep te nemen en te actualiseren, zien wij wijzigingen in de milieuwetten en voeren wij nieuwe eisen uit. Daarnaast zijn alle periodieke verplichtingen in de diverse vestigingen in een lokaal register van periodieke plichten gedocumenteerd (bijvoorbeeld periodieke inspecties van de dieseltanks). De naleving van de wettelijke eisen wordt jaarlijks met interne audits gecontroleerd. Daarbij werden geen overtredingen van wettelijke bepalingen vastgesteld.

5. Directe milieuaspecten

Onze activiteiten zijn van invloed op het milieu. Overeenkomstig ons milieubeleid willen wij dit effect verminderen door toepassing en voortdurende verbetering van ons milieumanagementsysteem. Alle belangrijke milieuaspecten worden geregistreerd en jaarlijks beoordeeld. Deze evaluatie dient als basis voor het ontwikkelen van nieuwe milieudoelen en toekomstige verbeteringsmaatregelen. Milieuaspecten worden onderverdeeld in directe en indirecte milieuaspecten. De indirecte milieuaspecten worden in hoofdstuk 6 behandeld. Tot de belangrijkste directe milieuaspecten van het EOB behoren het verbruik van elektriciteit en de energie voor de verwarming, de CO₂-emissie door het gebruik van de energie voor de verwarming en dienstreizen, het waterverbruik, het papierverbruik en het restafval. De milieugegevens van alle locaties zijn met elkaar vergeleken om de relevantie van de milieuaspecten te kunnen beoordelen. Tevens zijn de elektriciteits- en verwarmingsgegevens met externe benchmarken vergeleken.

De genoemde milieuaspecten doen zich niet allemaal in alle vestigingen voor. In de vestigingen Wenen en Berlijn kan bijvoorbeeld de registratie van het elektriciteitsverbruik door de tellerstructuur niet zo gedetailleerd worden weergegeven als in München en Den Haag. In zulke gevallen wordt dit aspect op een hoger niveau beoordeeld (bijvoorbeeld „Totaalaspect van het gebruik van de hulpbron stroom“) of er wordt helemaal van een beoordeling afgezien (bijvoorbeeld „Gebruik van de hulpbron koelwater / water voor overige techniek“).

Om de relevantie en de noodzaak tot actie beter te kunnen beoordelen, zijn aan de milieuaspecten de volgende categorieën toegekend:

- A = zeer belangrijk milieuaspect met bovengemiddelde noodzaak tot actie
- B = belangrijk milieuaspect met gemiddelde noodzaak tot actie
- C = minder belangrijk milieuaspect met geringe noodzaak tot actie

Daarnaast wordt met een aantal categorieën geclassificeerd in welke mate waarin de verschillende aspecten kunnen worden beheerst:

- I = aansturing op korte termijn mogelijk
- II = aansturing op middellange tot lange termijn mogelijk
- III = aansturing niet mogelijk of alleen op lange termijn dan wel afhankelijk van besluiten van derden

Alle directe milieuaspecten werden volgens de EMAS III Verordening op hun relevantie respectievelijk niet-relevantie beoordeeld. Onderstaand worden uitsluitend de milieuaspecten weergegeven die als relevant zijn beoordeeld.

		Berlijn	MUC Isar	MUC PschorrHöfe	MUC Capitellum	TH Hinge	TH Shell	TH Main	TH Le Croisé	TH Rijsvoort	Vienna
Directe milieuaspecten											
Gebruik hulpbron stroom	Totaalaspect gebruik hulpbron stroom	A II	A II	A II	A II	A II	A II	A II	A II	A II	A II
	Rekencentrum	–	A II	A II	–	–	A II	–	–	–	A II
	Ondergrondse P-garages	–	A I	A I	–	A I	A I	–	–	–	A I
	HVAC [heating, ventilation, airco]	–	A I	A I	–	A I	A I	A I	–	–	A II
	Kantine	–	A II	A II	–	A II	–	–	–	–	–
	Koeling/koud water	–	A II	A II	–	A II	A II	–	–	–	A II
	Bevochtiging	–	B II	B II	–	B II	B II	–	–	–	–
Emissies uit stroomopwekking		C I	C I	C I	C I	C I	C I	C I	C III	C III	C I
Gebruik hulpbron verwarmingsenergie	Totaalaspect gebruik hulpbron verwarmingsenergie	A II	–	–	–	–	–	–	B II	B II	B II
	Verwarming gebouw	–	A II	A II	–	A II	A II	A I	–	–	–
	Warm water	–	B II	B II	–	A II	B II	–	–	–	–
	Bevochtiging	–	B II	–	–	B II	B II	–	–	–	–
Emissies resulterend uit stadsverwarming		B III	B III	B III	–	–	–	–	–	–	B III
Emissies resulterend uit gas		–	–	–	A III	A III	A III	A III	A III	A III	–
Emissies uit dienstreizen met vliegtuig		A II	A II	A II	A II	A II	A II	A II	A II	A II	A II
Emissies uit overige dienstreizen		C II	C II	C II	C II	C II	C II	C II	C II	C II	C II
Gebruik hulpbron water voor reiniging/kantine		B II	A II	B II	B II	A II	A II	A II	B II	B II	B II
Gebruik hulpbron koelwater / water voor overige techniek		–	B II	B II	–	B II	B II	–	–	–	–
Lozing schadelijk stoffen afvalwater		B II	B II	A II	B II	B II	B II	B II	B II	B II	B II
Afval - ongevaarlijk		B II	B II	C II	B II	C II	C II	C II	C II	B II	A II
Afval - gevaarlijk		B II	B II	B II	B II	B II	B II	B II	B II	B II	B II
Gebruik hulpbron papier		A II	A II	A II	A II	A II	A II	A II	A II	A II	A II
Risico van milieuongelukken		C II	B II	B II	C II	B II	B II	B II	B II	C II	C II

Overzicht van alle vestigingen

De verbruiksgegevens per locatie en de daaruit verkregen kengetallen vormen een belangrijk instrument voor de beoordeling van de huidige milieuprestaties, de planning en bewaking van milieuactiviteiten en het regelmatig toetsen van het proces van voortdurende verbetering.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de belangrijkste milieugegevens voor alle vestigingen.

Input	Eenheid	2010	2011	2012	2013
Elektriciteit	MWh	45.717,60	45.893,39	46.196,88	42.958,73
Verwarming (alle elementen)	MWh	51.597,95	40.471,63	41.561,62	44.987,20
Drinkwater	m³	125.753	127.091	125.203	122.555*

Output	Eenheid	2010	2011	2012	2013
Restafval	t	503	565	474	509
Afvalwater	m³	119.361	114.284	110.431	119.472*
CO ₂ -uitstoot uit elektrische en verwarmingsenergie	t CO ₂ e	21.034	20.517	17.132	7.460**

* Door de verhuurder van TH Rijsvoort werden geen gebruiksgegevens verstrekt.
** Verandering t.o.v. vorig jaar komt o.a. door de overstap van conventionele stroom op ecostrroom.

EMAS III-kernindicatoren

Onderstaande tabellen vermelden de EMAS III-kernindicatoren voor milieuaspec- ten. De emissiewaarden voor SO₂, NO_x en PM worden alleen vermeld als deze direct in het betreffende gebouw ontstaan. Voor stroom en stadsverwarming worden deze niet berekend. Het cijfer voor het papierverbruik in München en Den Haag is steeds berekend op basis van het gemiddelde van alle vestigingen in die steden.

Enkele kernindicatoren worden door het EOB op grond van de verificatie als niet relevant opgevat en worden daarom niet genoemd. Tegelijkertijd wordt in deze milieuverklaring een aantal eigen kengetallen uitvoeriger toegelicht, omdat deze voor het EOB van betekenis zijn.

EOB Berlijn	Eenheid	2011	2012	2013
Totaal direct energieverbruik (stroom & warmte)	MWh/werkn.	8,81	9,36	9,26
Hernieuwbare energie als percentage van het totale energieverbruik (stroom en warmte)	%	4,00	4,49	17,81
Papierverbruik (materiaalefficiëntie)	vel/werkn.	15.595	12.017	8.000
Waterverbruik	m³/werkn.	12,71	12,92	12,72
Totaal geproduceerd afval				
Restafval	t/werkn.	0,12	0,11	0,11
Papier/karton	t/werkn.	0,07	0,06	0,06
Voedselafval	t/werkn.	0,04	0,04	0,04
Residu in vetopvangers	t/werkn.	0,05	0,03	0,05
Totaal geproduceerd “gevaarlijk afval”	kg/werkn.	0	0	0
Bebouwde oppervlakte (dicht / verhard)	m²	11.250	11.250	11.250
Emissies (stroom en warmte)				
CO ₂ -equivalenten	t CO ₂ e/werkn.	2,20	2,55	2,47
SO ₂	kg/werkn.	0	0	0,0076
NO _x	kg/werkn.	0	0	0,6089
PM (fijnstof)	kg/werkn.	0	0	0,0761

EOB München: Isar-gebouw	Eenheid	2011	2012	2013
Totaal direct energieverbruik (stroom & warmte)	MWh/werkn.	21,26	24,08	23,63
Hernieuwbare energie als percentage van het totale energieverbruik (stroom en warmte)	%	9,13	16,08	50,13
Papierverbruik (materiaalefficiëntie)	vel/werkn.	13.683	14.043	12.799
Waterverbruik	m³/werkn.	25,17	25,71	28,43
Totale afvalhoeveelheid				
Restafval	t/werkn.	0,06	0,13	0,14
Papier/karton	t/werkn.	0,07	0,07	0,07
Voedselafval	t/werkn.	0,04	0,07	0,05
Residu in vetopvangers	t/werkn.	0,03	0,15	0,14
Totaal geproduceerd “gevaarlijk afval”	kg/werkn.	133,69	12,00	1,56 ¹
Bebouwde oppervlakte (dicht / verhard)	m²	18.113	18.113	18.113
Emissies (stroom en warmte)				
CO ₂ - equivalenten	t CO ₂ e/werkn.	7,54	6,66	1,44
SO ₂	kg/werkn.	0	0	0
NO _x	kg/werkn.	0	0	0
PM (fijnstof)	kg/werkn.	0	0	0

1 De afnemende waarden kunnen worden verklaard door de voltooiing van de saneringswerkzaamheden en de daarmee gepaard gaande verminderde verwijdering van bijzonder afval.

EOB München: PschorrHöfe 1 – 8	Eenheid	2011	2012	2013
Totaal direct energieverbruik (stroom & warmte)	MWh/werkn.	7,96	7,75	7,74
Hernieuwbare energie als percentage van het totale energieverbruik (stroom en warmte)	%	9,87	16,88	48,66
Papierverbruik (materiaalefficiëntie)	vel/werkn.	13.683	14.043	12.799
Watergebruik	m³/werkn.	15,52	15,65	14,38
Totaal geproduceerd afval				
Restafval	t/werkn.	0,04	0,04	0,04
Papier/karton	t/werkn.	0,09	0,09	0,11
Voedselafval	t/werkn.	0,03	0,03	0,03
Residu in vetafvangers	t/werkn.	0,06	0,05	0,04
Totaal geproduceerd “gevaarlijk afval”	kg/werkn.	1,64	1,89	1,36
Bebouwde oppervlakte (dicht / verhard)	m²	42.641	42.641	42.641
Emissies (stroom & warmte)				
CO ₂ -equivalenten	t CO ₂ e/werkn.	2,94	2,21	0,49
SO ₂	kg/werkn.	0	0	0
NO _x	kg /werkn.	0	0	0
PM (fijnstof)	kg /werkn.	0	0	0

EOB München – Capitellum	Eenheid	2011	2012	2013
Totaal direct energieverbruik (stroom & warmte)	MWh/werkn.	9,83	12,91	11,10
Hernieuwbare energie als percentage van het totale energieverbruik (stroom en warmte)	%	6,94	11,13	32,64
Papierverbruik (materiaalefficiëntie)	vel/werkn.	13.683	14.043	12.799
Waterverbruik	m³/werkn.	9,83	9,94	8,40
Totaal geproduceerd afval				
Restafval	t/werkn.	0,09	0,11	0,09
Papier/karton	t/werkn.	0,10	0,11	0,09
Voedselafval	t/werkn.	0,02	0,03	0,03
Totaal geproduceerd “gevaarlijk afval”	kg/werkn.	0	0	0
Bebouwde oppervlakte (dicht / verhard)	m²	3.502	3.502	3.502
Emissies (stroom & warmte)				
CO ₂ -equivalenten	t CO ₂ e/werkn.	3,23	3,75	1,51
SO ₂	kg/werkn.	0,0061	0,0009	0,0008
NO _x	kg /werkn.	0,4913	0,6743	0,5988
PM (fijnstof)	kg /werkn.	0,4913	0,6743	0,0749

EPA Den Haag: Hoofd-, Hinge-, Shell-gebouw	Eenheid	2011	2012	2013
Totaal direct energieverbruik (stroom & warmte)	MWh/werkn.	12,71	12,24	13,14
Hernieuwbare energie als percentage van het totale energieverbruik (stroom en warmte)	%	58,14	58,54	53,19
Papierverbruik (materiaalefficiëntie)	vel/werkn.	17.734	15.951	16.560
Waterverbruik	m³/werkn	17,68	17,69	18,82
Totale afvalhoeveelheid				
Restafval	t/werkn.	0,10	0,06	0,07
Papier/karton	t/werkn.	0,07	0,08	0,06
Voedselafval	t/werkn.	0,04	0,03	0,04
Residu in vetafvangers	t/werkn.	0,01	0,02	0,01
Totaal geproduceerd “gevaarlijk afval”	kg/werkn.	2,58	17,70 ¹	1,05
Bebouwde oppervlakte (dicht / verhard)	m²	94.450	94.450	94.450
Emissies (stroom & warmte)				
CO ₂ -equivalenten	t CO ₂ e/werkn.	1,08	1,03	1,24
SO ₂	kg/werkn.	0,0053	0,0005	0,0006
NO _x	kg /werkn.	0,4258	0,4061	0,4921
PM (fijnstof)	kg /werkn.	0,4258	0,4061	0,0615

1 Het hoge aantal kilo's kan verklaard worden door de bouwkundige ingrepen. Puin en afval zijn bij ‘gevaarlijk afval’ geteld.

EPA Den Haag: Le Croisé	Eenheid	2011	2012	2013
Totaal direct energieverbruik (stroom & warmte)	MWh/werkn	n.a. ²	14,10	9,35 ³
Hernieuwbare energie als percentage van het totale energieverbruik (stroom en warmte)	%	n.a. ¹	n.a. ¹	n.a. ¹
Papierverbruik (materiaalefficiëntie)	vel/werkn.	17.734	15.951	16.560
Waterverbruik	m³/werkn.	8,02	9,94	7,98
Totale hoeveelheid afval				
Restafval	t/werkn.	0,04	0,04	0,04
Papier/karton	t/werkn.	0,05	0,05	0,03
Voedselafval	t/werkn.	0,03	0,02	0,03
Totaal geproduceerd “gevaarlijk afval”	kg/werkn.	0	0	0
Bebouwde oppervlakte (dicht / verhard)	m²	4.200	4.200	4.200
Emissies (stroom & warmte)				
CO ₂ -equivalenten	t CO ₂ e/werkn.	n.a. ²	0,82	0,64
SO ₂	kg/werkn.	n.a. ²	0,0004	0,0003
NO _x	kg/werkn.	n.a. ²	0,3243	0,2537
PM (fijnstof)	kg/werkn.	n.a. ²	0,3243	0,0317

1 Waarden konden niet worden vastgesteld (“nicht anwesend”).
2 Gegevens 2011 van verhuurder nog niet bekend
3 Stroomverbruik werd berekend op basis van oudere gegevens; gegevens van dit jaar ontbraken

EPA Den Haag: Rijsvoort	Eenheid	2011	2012	2013
Totaal direct energieverbruik (stroom & warmte)	MWh/werkn.	11,73	13,19	13,50
Hernieuwbare energie als percentage van het totale energieverbruik (stroom en warmte)	%	n.a. ¹	n.a. ¹	n.a. ¹
Papierverbruik (materiaalefficiëntie)	vel/werkn.	17.734	15.951	16.560
Waterverbruik	m³/werkn	15,34	17,25	n.a. ¹
Totale hoeveelheid afval				
Restafval	t/werkn.	0,08	0,06	0,07
Papier/karton	t/werkn.	0,03	0,03	0,02
Voedselafval	t/werkn.	0,06	0,05	0,05
Totaal geproduceerd “gevaarlijk afval”	kg/werkn.	0	0	0
Bebouwde oppervlakte (dicht / verhard)	m²	4.558	4.558	4.558
Emissies (stroom & warmte)				
CO ₂ -equivalenten	t CO ₂ e/werkn.	1,94	2,20	2,36
SO ₂	kg/werkn.	0,0006	0,0001	0,0001
NO _x	kg /werkn.	0,7668	0,8709	0,9354
PM (fijnstof)	kg /werkn.	0,7668	0,8709	0,1169

1 Waarden konden niet worden vastgesteld.

EOB Wenen	Eenheid	2011	2012	2013
Totaal direct energieverbruik (stroom & warmte)	MWh/werkn.	13,94	12,64	12,44
Hernieuwbare energie als percentage van het totale energieverbruik (stroom en warmte)	%	20,00	15,00	15,20
Papierverbruik (materiaalefficiëntie)	vel/werkn.	10.484	10.263	8.871
Waterverbruik	m³/werkn.	11,86	10,63	7,79
Totale hoeveelheid afval				
Restafval	t/werkn.	0,12	0,12	0,12
Papier/karton	t/werkn.	0,20	0,20	0,20
Voedselafval	t/werkn.	n.a. ¹	n.a. ¹	n.a. ¹
Totaal geproduceerd “gevaarlijk afval”	kg/werkn.	0	5,46	0
Bebouwde oppervlakte (dicht / verhard)	m²	2.547	2.547	2.547
Emissies (stroom & warmte)				
CO ₂ -equivalenten	t CO ₂ e/werkn.	3,24	2,2	0,31 ²
SO ₂	kg/werkn.	0	0	0
NO _x	kg/werkn.	0	0	0
PM (fijnstof)	kg/werkn.	0	0	0

1 Afvalverwijdering via hoofd kantinedienst. Afval wordt meegenomen en via hoofdkantoor verwijderd.
2 Emissiefactor voor stroom is sterk gedaald door de overstap naar een andere leverancier.

5.1 Energie

Energieverbruik in de vorm van elektriciteit en verwarming is het voornaamste milieuaspect bij het EOB en genereert ook de hoogste kosten. Het stroomverbruik omvat in hoofdzaak:

- koeling/ventilatie en airconditioning
- IT
- pc’s en printers
- verlichting in kantoorgebouwen en openbare ruimtes.

De verwarmingsenergie in de verschillende locaties is afkomstig van diverse bronnen. In het Isar-gebouw en de PschorrHof-gebouwen in München en in Wenen wordt stadsverwarming gebruikt. In Berlijn, in het Capitellum in München en in alle gebouwen in Den Haag wordt aardgas gebruikt. De volgende tabellen en grafieken geven een vergelijking van het totale energieverbruik aan stroom en verwarming per vestiging. Daarbij worden zowel de absolute cijfers als de kengetallen weergegeven die aan de grootte van de vestiging gerelateerd zijn (weergegeven als verbruik per vierkante meter verwarmde oppervlakte en per werknemer).

In 2013 kon het absolute stroomverbruik in alle vestigingen worden gereduceerd (Berlijn -11,2%, München -4,6%, Den Haag -9,5%, Wenen -7,8%, EOB totaal -7%). Deze positieve ontwikkeling kan worden toegeschreven aan de implementatie van technische maatregelen en het betere gebruikersgedrag van de medewerkers.

In Den Haag bijvoorbeeld werden maatregelen voor het optimaliseren van de airconditioning doorgevoerd en werden printers en kopieerapparaten vervangen. De besparingen in de gebouwen van locatie PschorrHof in München kunnen worden toegeschreven aan diverse technische ingrepen. Vooral de behoeftegestuurde regeling van de ventilatie in de vergaderruimtes levert een grote bijdrage aan de besparingen. In het Isar-gebouw werd de schakeling van het aircosysteem op de behoefte afgestemd en werd de lichtregeling in de ondergrondse garage aangepast. Beide maatregelen zorgden voor een verminderd energieverbruik.

In de loop van 2013 werden in alle vestigingen de computers op de werkplekken door nieuwe, energiezuinigere pc’s vervangen. Ook in 2013 werd de regelmatige voorlichting aan de medewerkers over energiebesparend gedrag voortgezet. Vermoedelijk heeft ook dit de vermindering van het stroomverbruik in de vestigingen bevordert, maar dit kan niet worden gekwantificeerd.

De verwarmingsbehoefte van het EOB is in 2013 in totaal met 8,2 procent (niet opgeschoond) gestegen (Berlijn +1,5%, München +3,4%, Den Haag +15,1%, Wenen +0,9%). Berekend met een weerscorrectie is de verwarmingsbehoefte met 5,5 procent gedaald. Omdat in 2013 weinig technische maatregelen konden worden genomen om het energieverbruik voor de verwarming te verminderen, kan de afgenomen warmtebehoefte vooral door een verbeterd gebruikersgedrag worden verklaard.

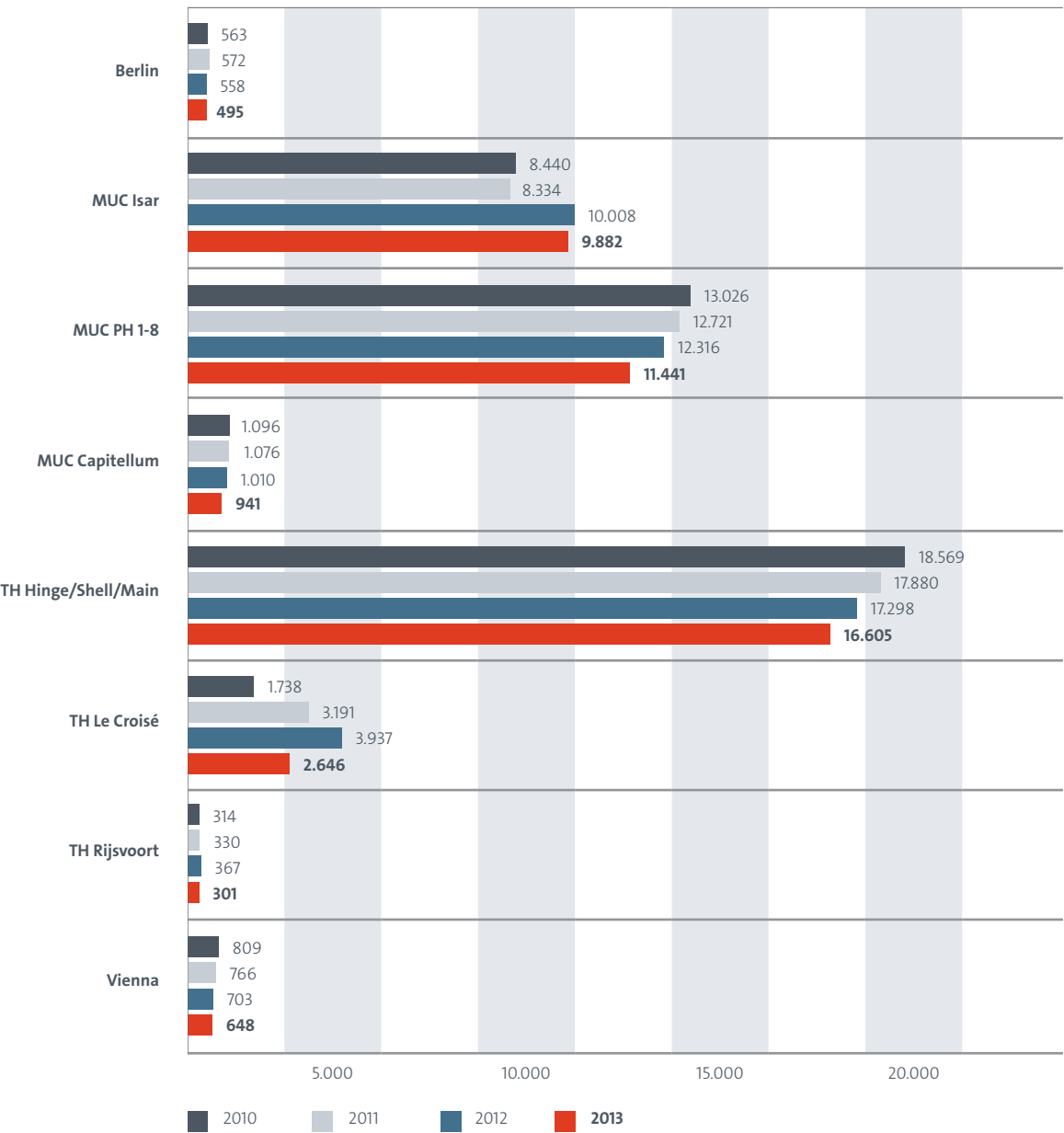

Fig 1: Absoluut stroomverbruik in MWh per jaar
TH Le Croisé: nieuwe basisgegevens vanaf 2011.

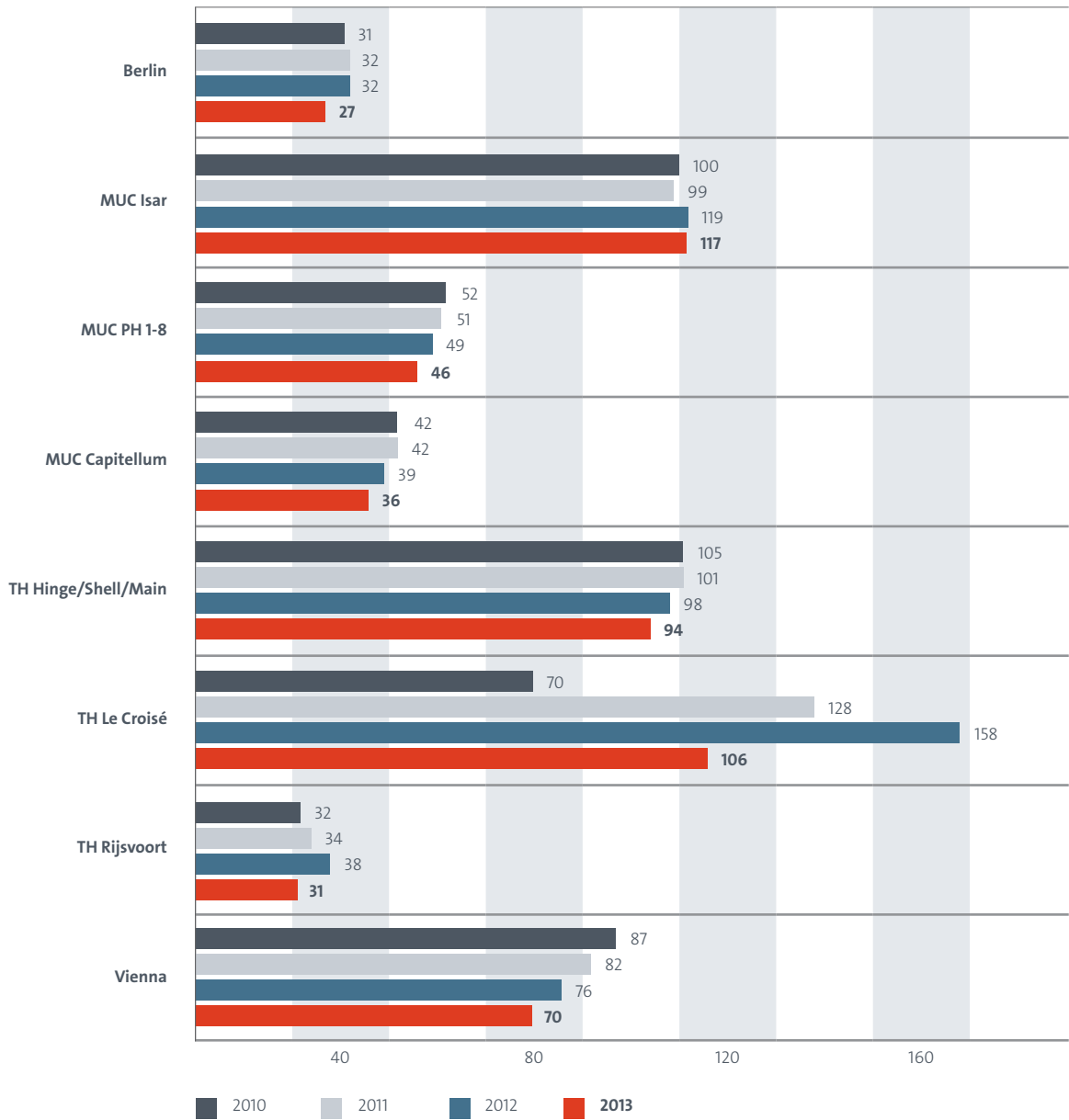

Fig. 2: Specifiek stroomverbruik (verbruik in kWh per m² vloeroppervlakte)

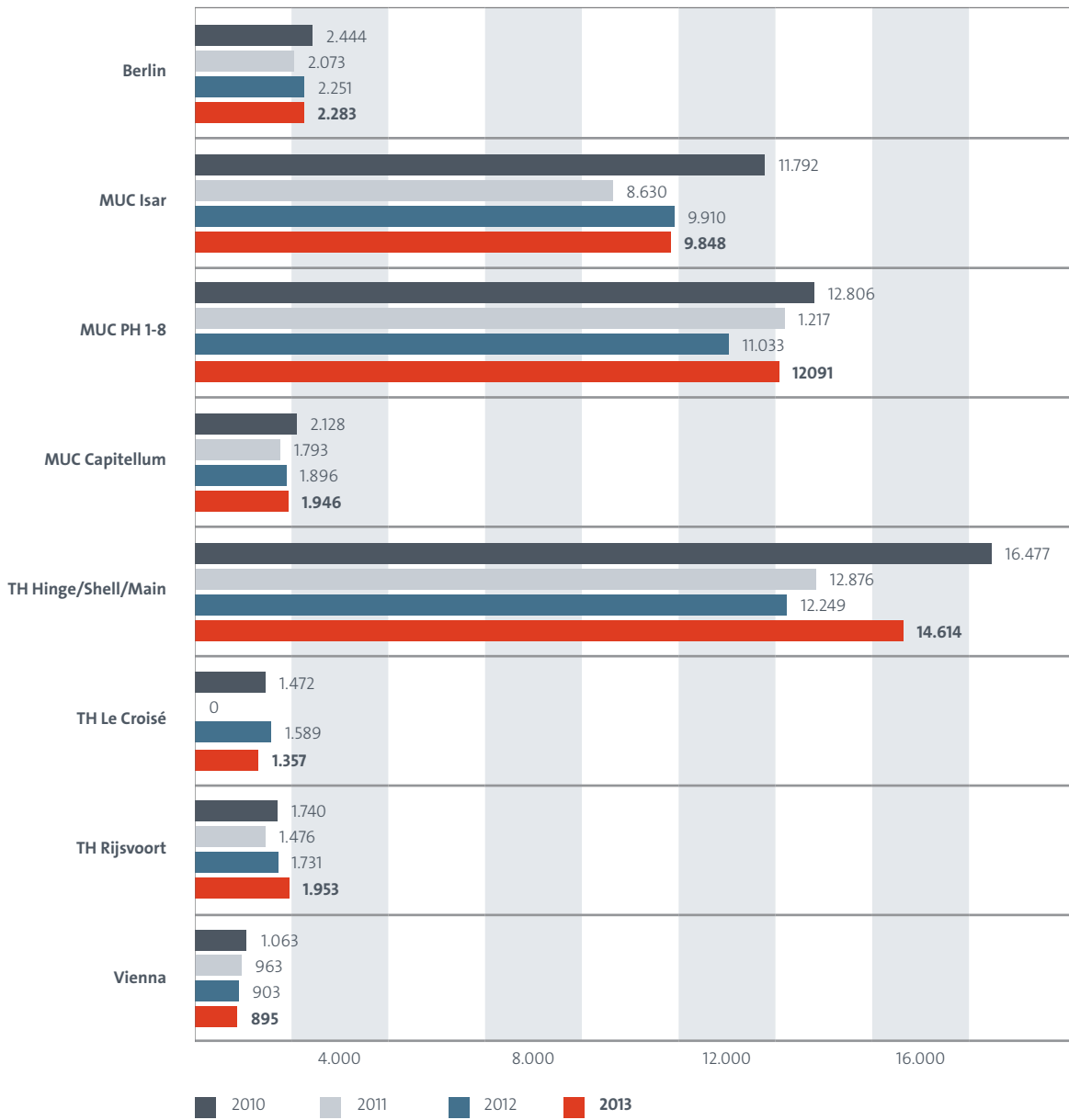

Fig. 3: Absoluut energieverbruik voor verwarming (MWh per jaar)
0: Le Croisé 2011: door verhuurder zijn geen gegevens verstrekt.

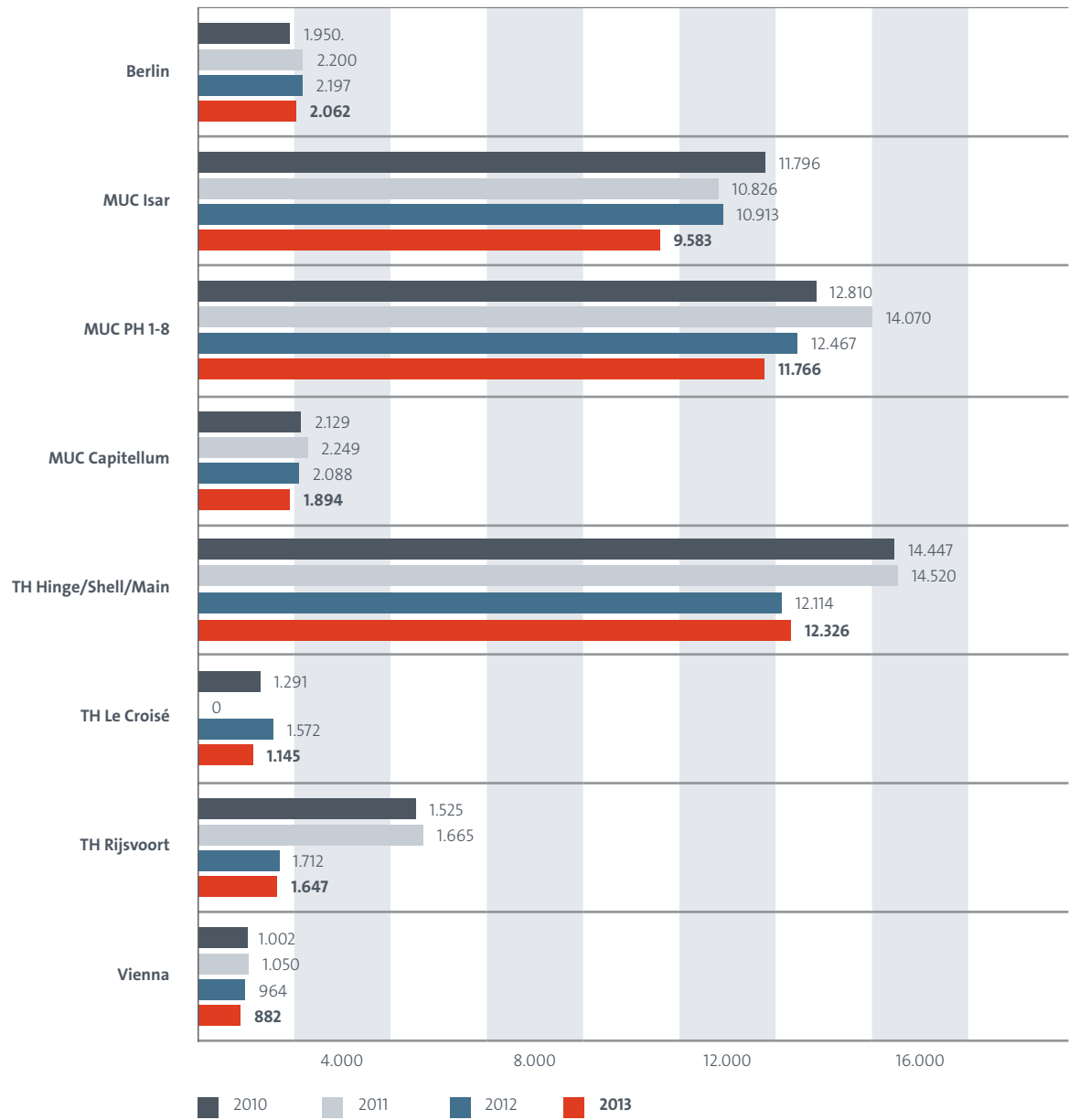

Fig. 4: Weergerelateerd en opgeschoond verbruik van warmte-energie (MWh per jaar)
Bij de weerscorrectie van de verwarmingsenergie worden voor alle vestigingen de NASA-klimaatgegevens gebruikt.
0: Le Croisé 2011: door verhuurder zijn geen gegevens verstrekt.

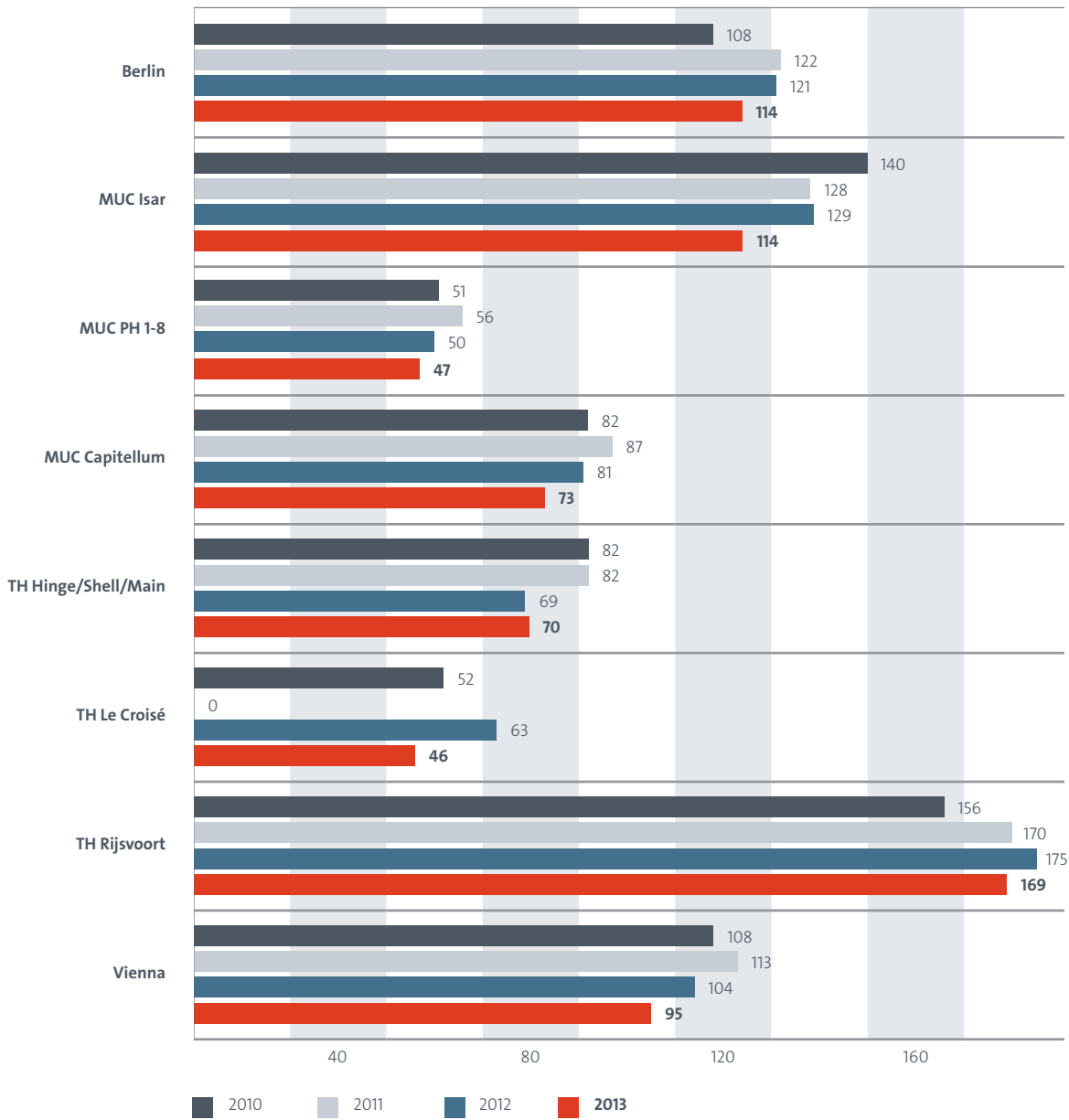

Fig. 5: Specifiek energieverbruik voor verwarming na de weergerelateerde opschoning (verbruik in kWh per m² vloeroppervlakte)
0: Le Croisé 2011: door verhuurder zijn geen gegevens verstrekt.

5.2 Water/afvalwater

Op alle locaties krijgen wij ons drinkwater van de gemeente. Het meeste drinkwater wordt gebruikt in de toiletten, keukens en (in individuele gevallen) om auto's te wassen. In het Isar- en de Schorgebouwen in München en in de drie gebouwen in Den Haag (Hoofdgebouw, Shell en Hinge) wordt drinkwater ook gebruikt voor de airconditioning en voor het bevoeien van planten en de groenvoorzieningen. Dit verklaart dat het waterverbruik daar hoog is in vergelijking tot de andere locaties. De verontreiniging in het afvalwater bestaat hoofdzakelijk uit organische stoffen en materialen. Waar nodig, zijn op specifieke locaties olie- en vetafopvangsers geïnstalleerd om verontreinigende stoffen uit afvalwater te verwijderen.

Vergeleken met het jaar ervoor is het waterverbruik van het EOB in 2013 met 2,1 procent gedaald. Als de afzonderlijke vestigingen van het EOB worden bekeken, kunnen verschillende ontwikkelingen worden vastgesteld. In enkele vestigingen is het waterverbruik slechts marginaal veranderd (Berlijn -1%, München Capitellum -2,4%), terwijl dit in andere vestigingen is gestegen (München Isar +11,6%, TH Hinge/Shell/Main +4,7%). In de vestigingen München PschorrHöfe (-7,2%), TH Le Croisé (-12,3%) en Wenen (-28,4%) kon het waterverbruik duidelijk worden verminderd. Bij Wenen kan de vermindering van het waterverbruik worden herleid naar de beperking van de absolute waterhoeveelheden.

Bij vestiging TH Rijsvoort kon de verhuurder geen gegevens over het waterverbruik en afvalwater in 2013 aanleveren.

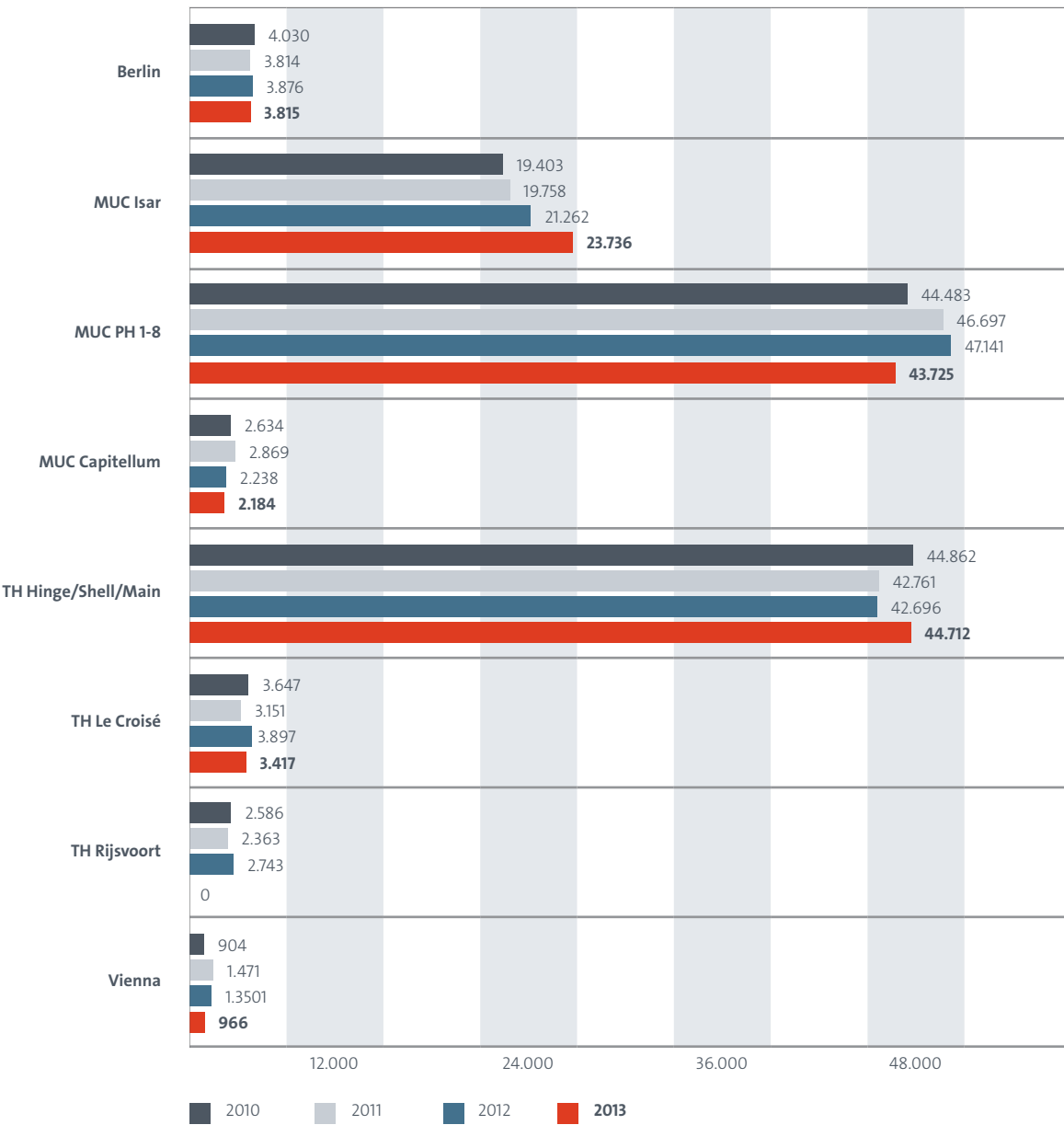

Fig. 6: Drinkwaterverbruik (m³ per jaar)
0: TH Rijsvoort 2013: Geen cijfer van verhuurder ontvangen.

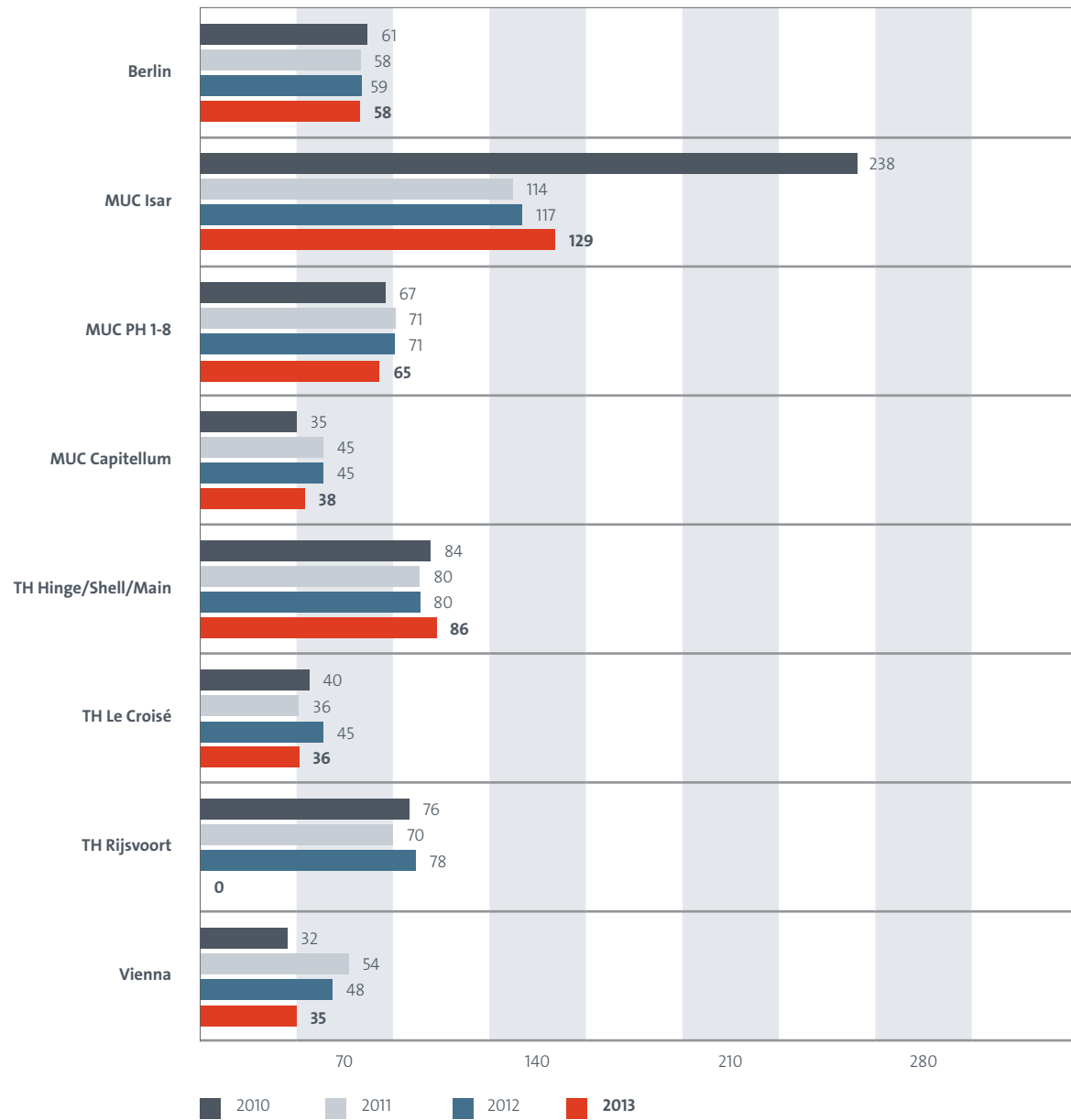

Fig. 7: Drinkwaterverbruik per medewerker per dag (liter per medewerker per dag)
0: TH Rijsvoort 2013: geen gegevens van verhuurder ontvangen.
MUC Isar 2010: De hoge waarden kunnen worden verklaard door de ingrijpende saneringswerkzaamheden terwijl de kamers van de medewerkers beperkt werden gebruikt.

5.3 Afval

Om te garanderen dat afval gescheiden wordt ingezameld en afgevoerd, hebben wij in alle vestigingen van het EOB een afvalscheidingsstelsel ingevoerd met duidelijk herkenbare en opvallende afvalbakken in alle kamers en werkruimtes. Ons personeel krijgt voorlichting over preventie, hergebruik en correcte verwijdering van afval. Iedere dag vormen restafval en papierafval op alle locaties de belangrijkste afvalcategorieën.

In 2013 is de totale hoeveelheid restafval van het EOB in vergelijking tot het voorgaande jaar met 7,5 procent gestegen. Deze ontwikkeling is bijzonder duidelijk in enkele gebouwen in Den Haag (Hoofdgebouw/Hinge/Shell +19,4%, Le Croisé +16%, Rijsvoort +9%) en in het Isar-gebouw in München (+4,4%) te zien. In Den Haag wordt de toename van de hoeveelheid restafval verklaard door de verhuizing. München Capitellum was in 2013 met -7,1 procent de enige vestiging met een dalende hoeveelheid restafval.

Behalve in de vestigingen München Capitellum (-19,6%) en TH Hinge/Shell/Main (+21,3%) kent de hoeveelheid restafval per medewerker en werkdag geen noemenswaardige veranderingen.

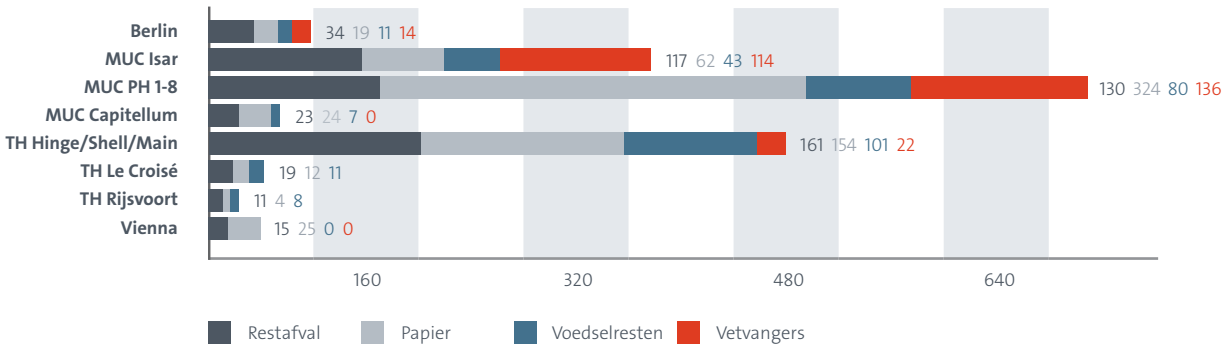

Fig. 8: Samenstelling van het afval in 2013 (per t = 1000 kg)

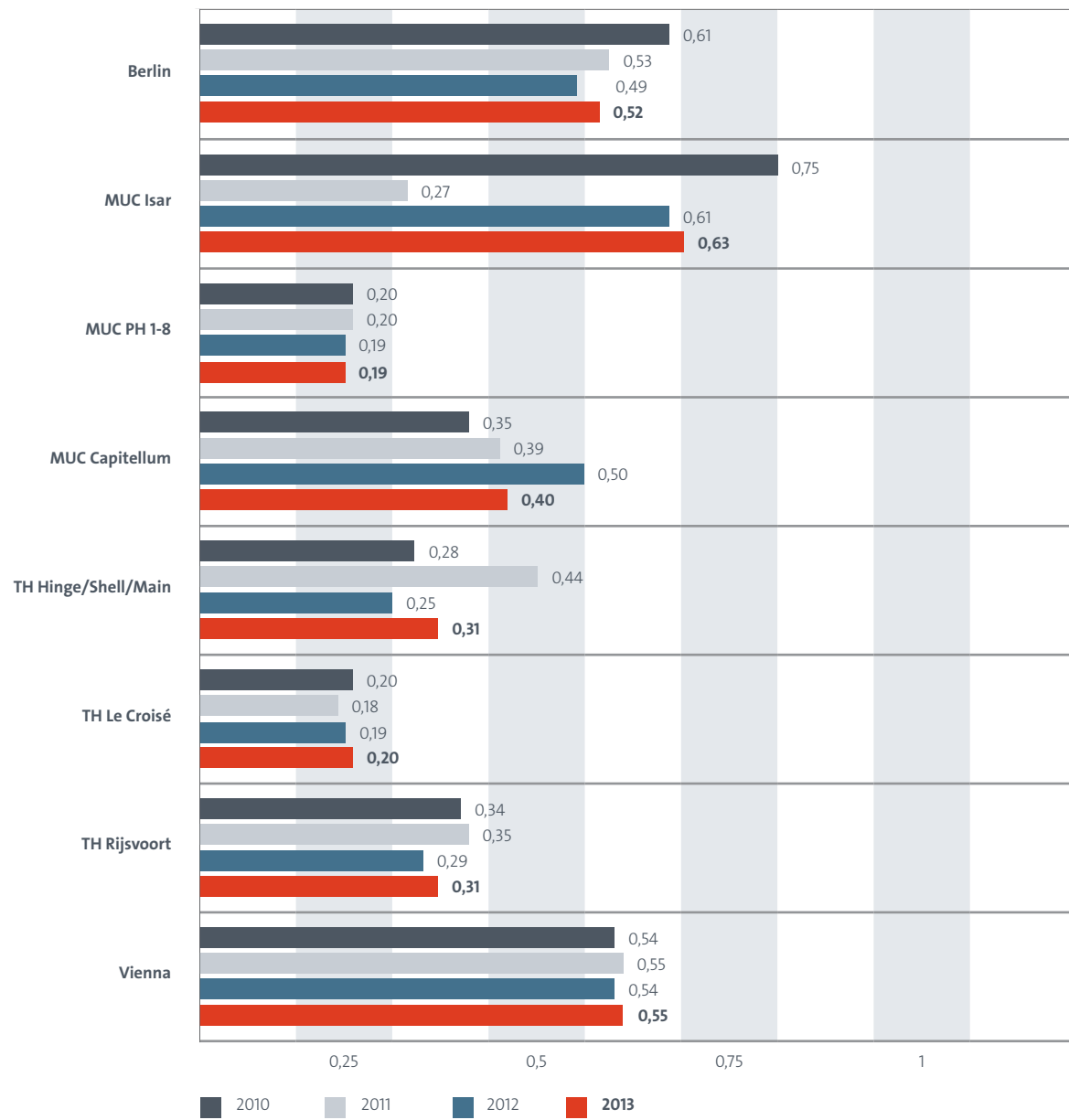

Fig. 9: Hoeveelheid restafval per medewerker en per dag (in kg)

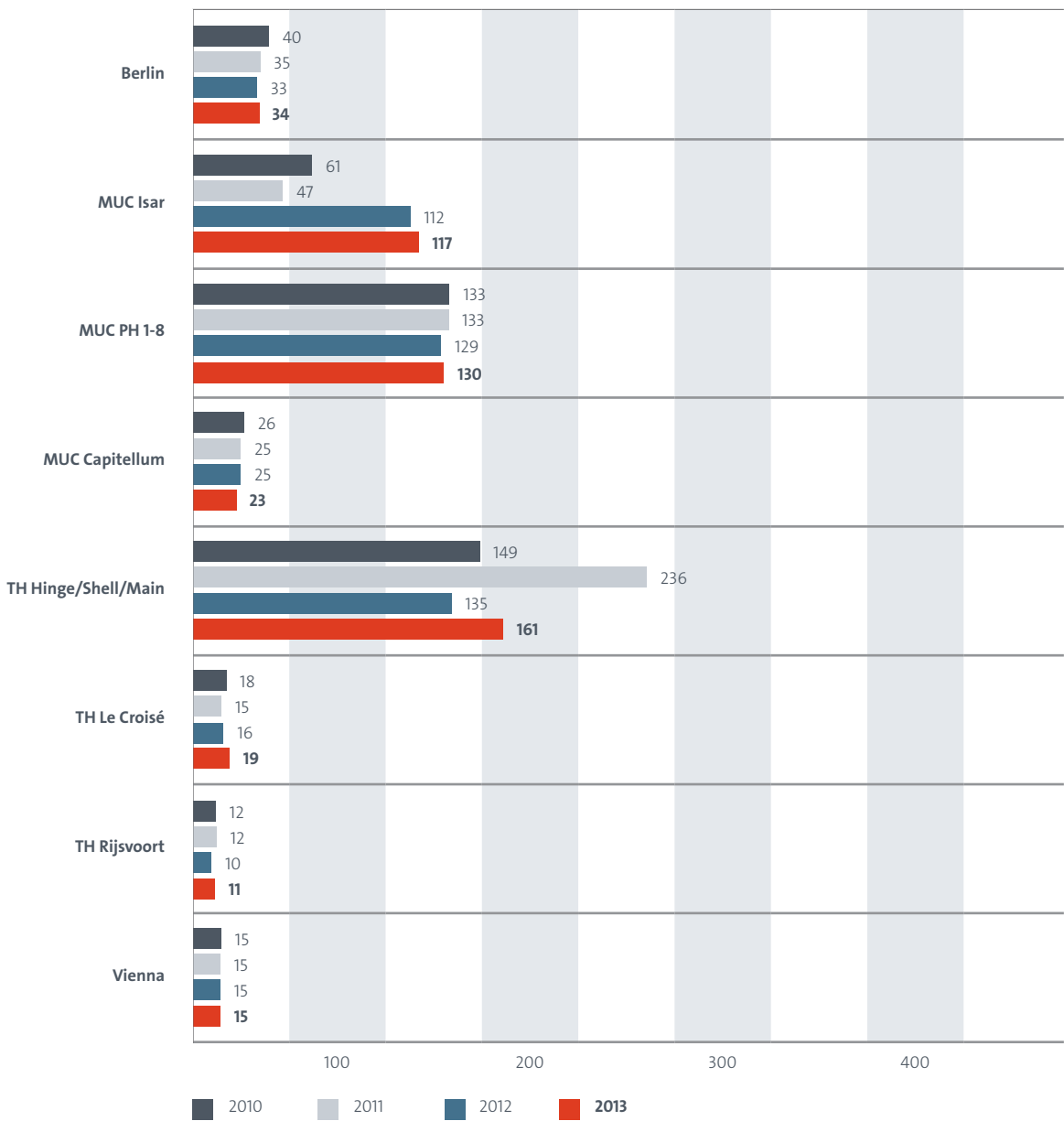

Fig. 10: Totale hoeveelheid restafval (t per jaar)
TH Hinge/Shell/Main 2011: Grote stijging wordt veroorzaakt door het opruimen van de magazijnruimten en het meetellen van extra containers.

5.4 Mobiliteit

Dienstreizen tussen de verschillende EOB-locaties vormen het leeuwendeel van de bij het EOB gemaakte reizen. In mindere mate gaan medewerkers op reis om cliënten en andere partners te ontmoeten of om conferenties en andere bijeenkomsten bij te wonen. Tot dusver zijn alleen gegevens over dienstreizen tussen de locaties onderling verzameld.

In het licht van de inspanningen van het EOB om zijn CO₂-voetafdruk te verkleinen, krijgen de medewerkers op alle locaties informatie over de CO₂-uitstoot bij dienstreizen en worden zij gestimuleerd om gebruik te maken van de voorzieningen voor videoconferentie.

Sinds 2008/2009 werden de ruimten voor videoconferenties gestaag uitgebreid. Figuur 11 geeft gemiddeld voor alle vestigingen in 2013 een vermindering met 0,5 procent van de emissies door vliegreizen (gemeten in CO₂-equivalenten) te zien. Tegelijkertijd nam de bezetting van de ruimten voor videoconferenties met + 2,27 procent toe van 16.172 uur in 2012 naar 16.539 uur in 2013. Het aantal per videoconferentie gerealiseerde mondelinge onderhandelingen steeg in dezelfde periode van 222 naar 413 (+86%).

Door de licht toegenomen bezetting van de ruimten voor videoconferenties is mogelijkwerwijs voorkomen dat de CO₂-emissies door vliegreizen toenamen. Toch blijft het een doel van het EOB om het aantal vliegreizen met adequate alternatieven te beperken en de CO₂-voetafdruk kleiner te maken.

In Figuur 12 zijn de CO₂-emissies door treinreizen weergegeven. Bij het gebruik van de trein voor dienstreizen kan een duidelijke toename worden waargenomen: Vergeleken bij 2012 zijn de gereden kilometers van 73.037 km naar 362.882 km gestegen (497%). De daaraan gerelateerde CO₂-emissies zijn in dezelfde periode met 92,5 procent gestegen.

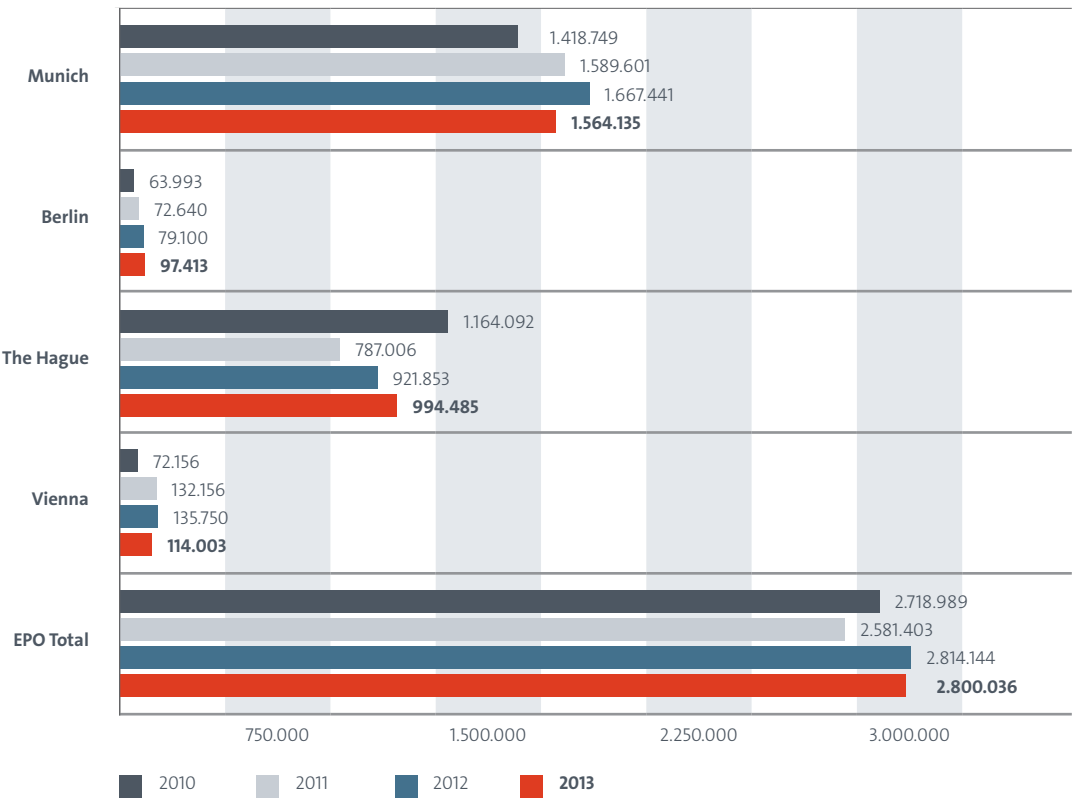

Fig. 11: CO₂-uitstoot door vliegreizen (in kg CO₂e)

Bron: BCD Travel data manager/DEFRA 2014

Noot: de veroorzaakte emissie wordt steeds bij de plaats van vertrek opgeteld.

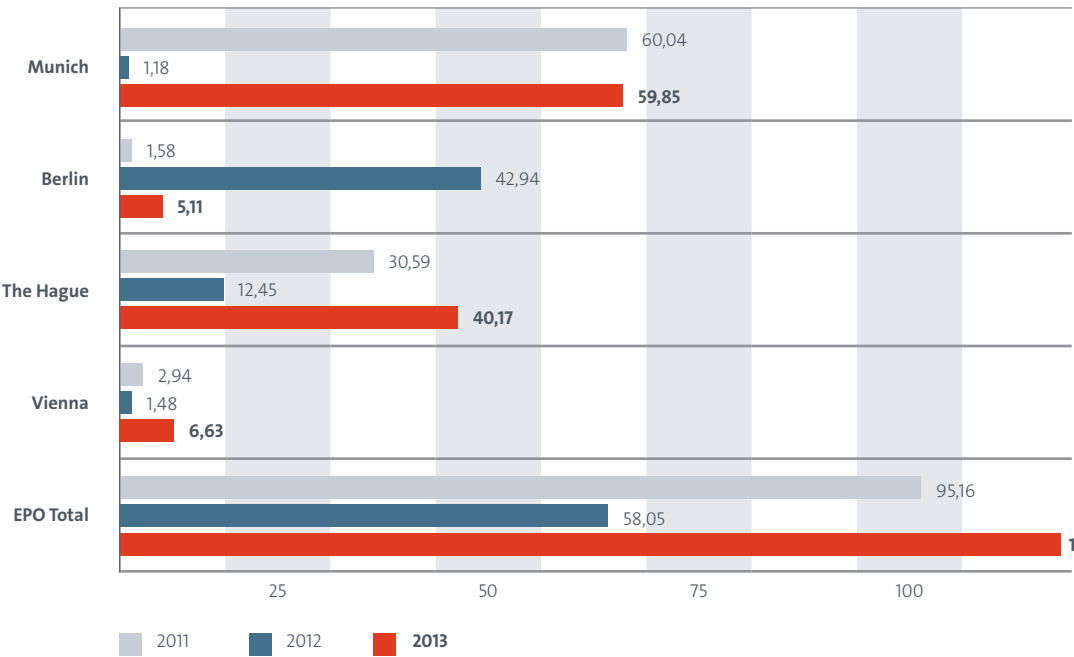

Fig. 12: CO₂-uitstoot door treinreizen (in kg CO₂)

Bron: BCD Travel data manager/DEFRA 2014

Noot: De veroorzaakte emissie wordt steeds bij de plaats van vertrek opgeteld.

5.5 Overige emissies

De uitstoot van CO₂ ontstaat voornamelijk uit het stroomverbruik en het energie-verbruik voor verwarming. SO₂, NO_x en fijnstof worden alleen meegeteld als deze direct bij het betreffende gebouw ontstaan. Bij het minimaliseren van de emissies blijft het ons hoofddoel om het energieverbruik te verminderen. Ook worden onze verwarmingsinstallaties regelmatig geïnspecteerd en onderhouden. Daarnaast hebben wij ons ten doel gesteld om stadsverwarming en ecostroom te gebruiken.

De factoren voor de omrekening van elektrische en verwarmingsenergie (kg/kWh) naar de afzonderlijke soorten emissie zijn gebaseerd op de GEMIS-database en de gegevens die per locatie door de energieleveranciers zijn verstrekt.

In 2013 werd in alle vestigingen in München en de vestiging in Berlijn op 100 procent ecostroom overgestapt. Dit heeft een positief effect op de CO₂-voetafdruk van het EOB. De CO₂-emissies uit de stroomopwekking konden daardoor in 2013 voor het totale EOB met 97,3 procent worden gereduceerd. In totaal zijn de CO₂-emissies door stroom- en warmteverbruik in 2013 met 56,5 procent gedaald.

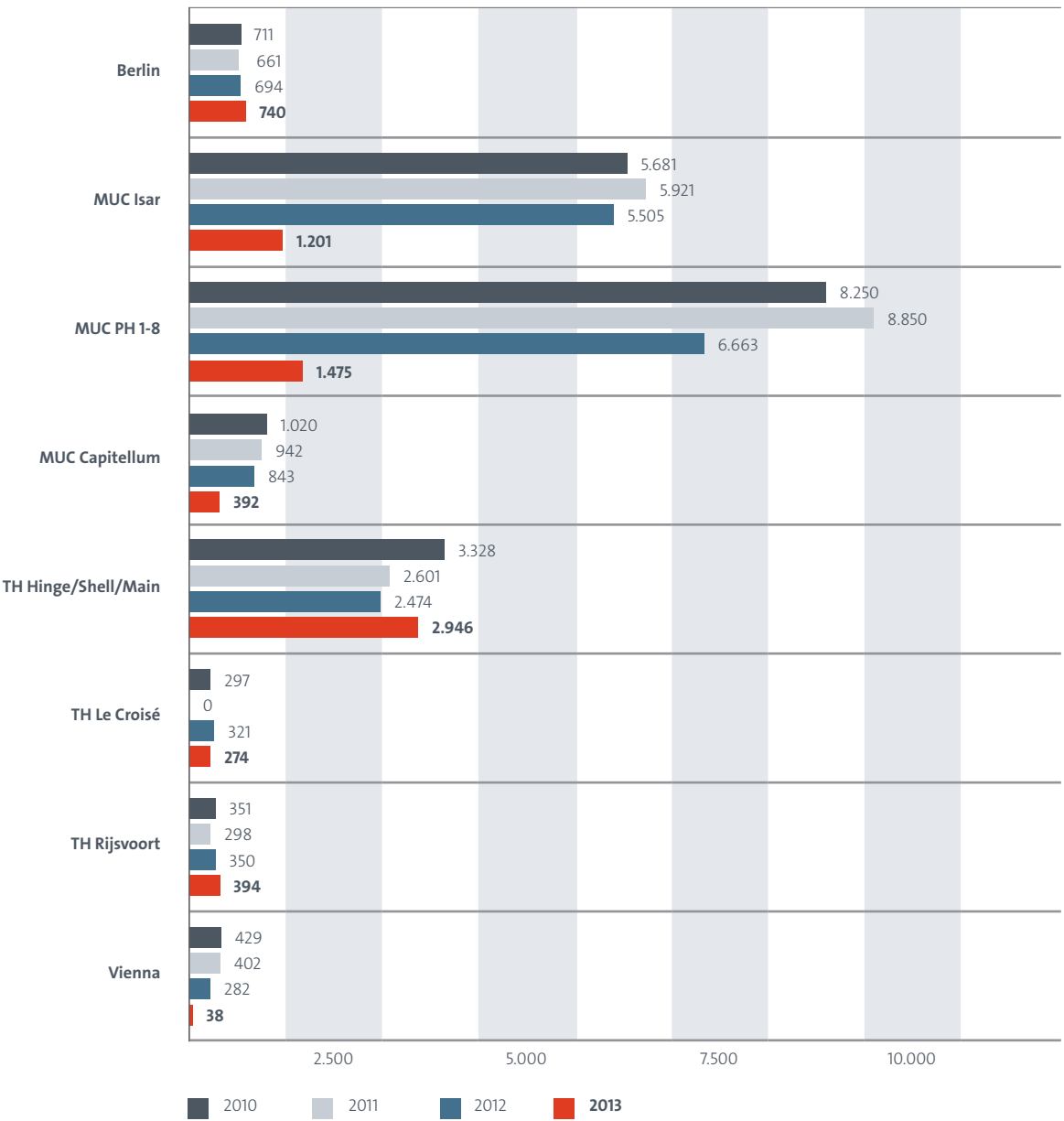

Fig. 13: Totale CO₂-uitstoot door behoefte aan elektriciteit en verwarming (t/a)
0: Le Croisé 2011: geen gegevens van de verhuurder ontvangen.
2013: De grote afname van de emissies in München zijn voor een groot deel een gevolg van de overstap naar ecostroom.

5.6 Papierverbruik

Behalve restafval wordt op het Bureau een grote hoeveelheid (groen en wit) papier verbruikt. Het totale papierverbruik in alle vestigingen bedroeg in 2010 ongeveer 122 miljoen vellen papier, maar is in 2013 met ongeveer 10 procent naar 110 miljoen vellen gedaald. Bij München en Den Haag kan het papiergebruik niet uitgesplitst worden over de afzonderlijk gebouwen, maar kan slechts het totaal worden weergegeven.

In Berlijn werden de printers op de werkplekken door een centrale LAN-printer vervangen waardoor het papierverbruik met 2,2 miljoen vellen (-33,4%) significant kon worden gereduceerd. In Den Haag is het papiergebruik in 2013 enigszins toegenomen omdat voor het eerst ook groen papier (ecopapier) in de gebruiks-analyse werd meegerekend.

In het kader van de toenemende digitalisering van administratieve processen blijven wij naar een aanzienlijke vermindering van het papierverbruik streven. Ook in de toekomst blijven wij medewerkers aanmoedigen om onnodig printen te vermijden of om documenten dubbelzijdig of verkleind te printen.

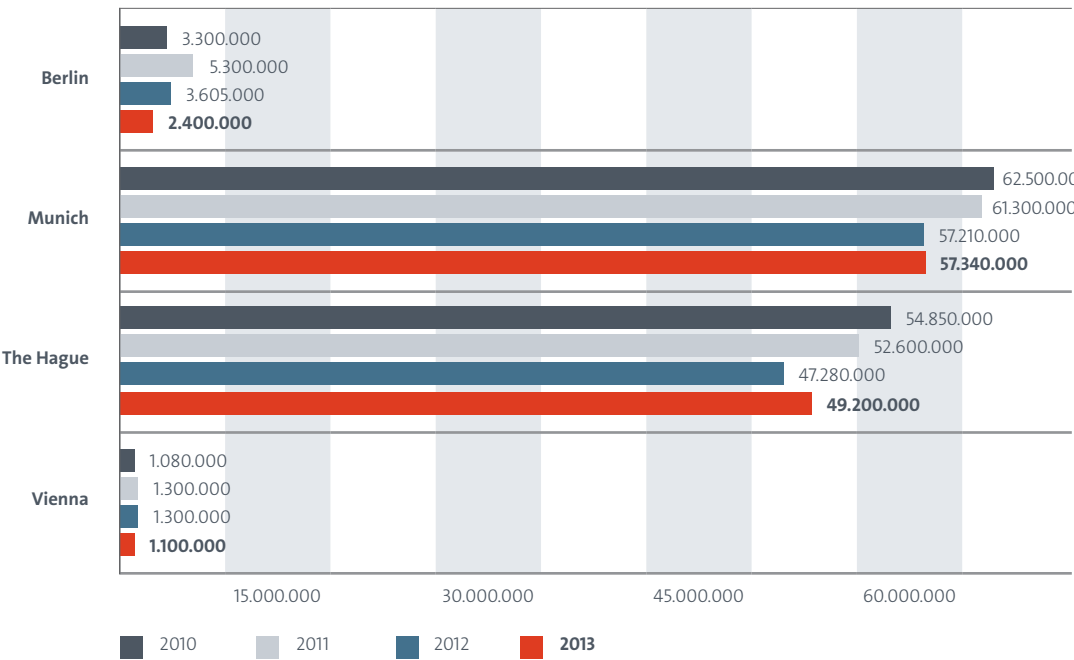

Fig. 14: Papiergebruik per vestiging (vellen papier)

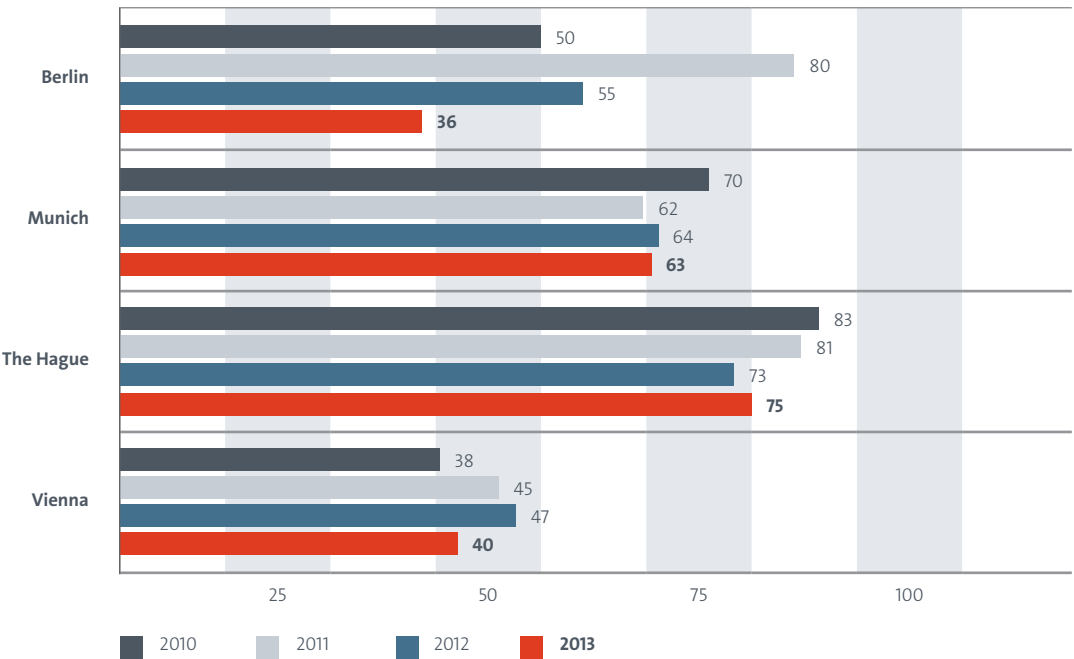

Fig. 15: Papiergebruik per medewerker en per dag (vellen papier)

6. Indirecte milieuaspecten

Bij de indirecte milieuaspecten gaat het om de negatieve of positieve milieueffecten van onze activiteiten die wij niet volledig of direct kunnen beïnvloeden. Deze worden bijvoorbeeld veroorzaakt door het gedrag van onze leveranciers en dienstverleners of het woon-werkverkeer van onze medewerkers. Onderstaande tabel geeft een alles omvattend overzicht van onze indirecte milieuaspecten en de prioriteiten die wij daarvoor hebben gesteld (voor de toelichting op de beoordelingscategorieën verwijzen wij naar het hoofdstuk Milieuaspecten).

Het EOB beschouwt de octrooiprocedure als een belangrijk indirect milieuaspect. De EOB-databank met octrooidocumenten is gratis voor het publiek toegankelijk en kan worden gezien als een hefboom om de ontwikkeling van milieuvriendelijke technologieën te bevorderen, maar ook om de politiek tot actie aan te zetten. Binnen deze databank heeft het EOB een nieuw classificatieschema ontwikkeld waarmee milieugerelateerde octrooien gemakkelijker te vinden zijn. Door het voortdurend bijwerken van de data zorgen wij ervoor dat uitvinders, wetenschappers en politici over volledige informatie kunnen beschikken.

Wij richten ons op langdurige samenwerking met dienstverleners en leveranciers, zoals bijvoorbeeld schoonmaak- en kantinediensten. Daarbij mikken wij vooral op de volgende doelen:

- dienstverleners en leveranciers regelmatig informeren over de milieuactiviteiten van het EOB, om hen aan te moedigen hun milieuprestaties te verbeteren
- het gebruik bevorderen van lokaal/regionaal geproduceerd voedsel in personeelsrestaurants.

Wat betreft de inkoop van goederen en diensten, worden alle afdelingen gestimuleerd om het milieueffect als extra factor in aanmerking te nemen bij aanbestedingsprocedures en besluiten om contracten volgens het financieel Reglement van het EOB te gunnen. Bovendien worden milieuaspecten in de richtlijnen en handboeken voor de inkoop vastgelegd. Deze documenten dienen als richtsnoer voor alle inkoopafdelingen.

Bij het woon-werkverkeer stimuleren wij de medewerkers om met een bedrijfsticket het openbaar te kiezen. Bovendien wordt het telewerken vanuit huis gestimuleerd.

De indirecte milieuaspecten zijn voor alle vestigingen van het EOB berekend en voor alle vestigingen als even relevant beoordeeld. Alle directe milieuaspecten werden volgens de EMAS III Verordening ten aanzien van hun relevantie respectievelijk niet-relevantie geverifieerd. Onderstaand worden uitsluitend de milieuaspecten weergegeven die als relevant zijn beoordeeld.

Indirecte milieuaspecten		Beoordeling
Diensten		
	Procedure voor de octrooiverlening	B III
	Classificatieschema “groene” octrooien	A I
Milieuprestatie en -gedrag van opdrachtnemers / inkoop		
	Diensten van leveranciers	B II
	Inkoop van bijvoorbeeld meubels	B II
	Inkoop van voedsel voor personeelsrestaurants	A II
	Gebruik van ecologische middelen bij bouw/renovatie, bijv. verf	A I
Overige		
	Woon-werkverkeer	A III
	Kapitaalinvesteringen	B III

7. Verbeteringen: doelen en maatregelen

Conform ons milieubeleid streeft het EOB primair naar:

- minimaliseren van het verbruik van energie, water, papier en andere hulpbronnen,alsmede kostenverlaging
- terugdringen van de CO₂-uitstoot door geoptimaliseerd energie- en mobiliteitsbeheer
- standaardiseren van processen binnen en tussen de verschillende vestigingen
- fungeren als rolmodel voor onze dienstverleners en leveranciers
- regelmatig informatie geven aan alle personeelsleden en het publiek over onze milieuactiviteiten.

Om deze algemene doelen te bereiken, formuleert het centrale milieumanagementteam jaarlijks een milieuprogramma met milieudoelen en verbeteringsmaatregelen. Daarbij houden wij rekening met ontwikkelingen bij de milieuaspecten, verbeteruggesties uit interne audits, externe inspecties en suggesties van plaatselijke medewerkers en milieugroepen. In onderstaande tabellen zijn de belangrijkste doelen en maatregelen van 2013 en 2014 opgenomen. De technische maatregelen van het milieuprogramma hebben in essentie te maken met de eigen gebouwen van het EOB. Bij de gehuurde gebouwen kan het EOB duidelijk minder invloed uitoefenen. Maar ook daar proberen wij de eigenaren ertoe te bewegen om verbeteringen door te voeren en streven wij naar een milieubewuster gedrag van onze medewerkers.

7.1 Gerealiseerde maatregelen in 2013

Berlijn
Alle desktop-pc's door energiezuinige modellen vervangen (besparing circa 87.000 kWh per jaar)
Aantal LAN-printers (besparing circa 1.800 kWh per jaar) verminderd
Regenwater voor de bevoeiing van groenvoorzieningen benut
Het aandeel groene stroom in het verbruik verhoogd
Een insectenhotel ingericht
München
Alle desktop-pc's door energiezuinige modellen vervangen (besparing circa 1.100.000 kWh per jaar)
Honderd procent groene stroom op de locaties in München (besparing van circa 10.000 ton CO ₂ per jaar)
Alle verlichting van de vluchtwegen in het gebouw Capitellum vervangen (besparing circa 2.700 kWh per jaar)
Verlichting in de ondergrondse garage van het Capitellum vervangen (besparing circa 14.000 kWh per jaar)
Verlichting in de ondergrondse garage van PschorrHöfe 7 aangepast (besparing circa 2.000 kWh per jaar)
Omroepsysteem in PschorrHöfe 7 in een stand-bymodus veranderd (besparing circa 200 kWh per jaar)
In de sporthal van PschorrHöfe 8 is de tijd aanpast waarin het ventilatiesysteem in werking is (besparing circa 15.000 kWh per jaar)
Ventilatiesysteem in PschorrHöfe 6-8 in de vergader- en lesruimtes is met het systeem voor reserveringen geregeld (besparingen circa 110.000 kWh elektrische en circa 300.000 kWh warmte-energie per jaar)
Verlichting in de ontvangsthal van PschorrHöfe 8 vervangen (39W / 21W)
LED-verlichting in PschoffHöre 7 (Skybar) gemonteerd
Daglichtgerelateerde regeling van het licht in het trappenhuis van PschorrHöfe 7
Roltrap van 9e naar 10e bovenverdieping in het Isar-gebouw naar stand-bymodus
Verlichtingsregeling in de ondergrondse garage van het Isar-gebouw aangepast (besparing circa 11.500 kWh per jaar)
Airconditioning van het hoge Isar-gebouw voor een vraaggestuurde systeemregeling in zes eenheden opgesplitst
Schakeltijden van de RLT-installaties (ruimteluchttechniek) in het Isar-gebouw op de werkelijke behoefte aangepast (besparing ca. 425.000 kWh per jaar)
Voortzetting van de Awareness-activiteiten: een reizende tentoonstelling van de consumentenvereniging Verbraucherschutz Bayern ("Klima schützen kann jeder" / het klimaat beschermen kan iedereen); het hele jaar actie met affiches en regelmatig Gazette-artikelen
Den Haag
Alle desktop-pc's door energiezuinige modellen vervangen (besparing circa 850.000 kWh per jaar)
Verlichting in de repro van het hoofdgebouw gereduceerd
Richtlijnen voor milieuvriendelijke aanschaf in vier fasen ingevoerd
Eén centrale waterontharder in P9 en P5 in plaats van 10 decentrale ontharders
Pilotproject voor de invoering van gescheiden plastic afval in zes vestigingen in verschillende gebouwen
Een schoonmaakcontract afgesloten met diverse maatregelen voor duurzaamheid
De hoofdleiding voor het koelwater in P9 beter geïsoleerd en van 13 mm naar 25 mm dikker gemaakt

Wenen
Alle desktop-pc's door energiezuinige modellen vervangen (besparing circa 43.000 kWh per jaar)
Afdichtingstrips van alle vensters gecontroleerd
Het bestaande ventilatiesysteem aangepast
Verlichting in vergaderruimtes vervangen
Alle vestigingen
Bestaande LAN-printers door nieuwe, energiezuinige modellen vervangen (besparing ca. 416.000 kWh per jaar)

7.2 Geplande maatregelen voor 2014

Berlijn
Vanwege de in 2015 beginnende ingrijpende sanering van het gebouw zijn bouwkundige maatregelen gepland
Campagne lettertype Font Garamont (ca. 30 procent minder inktgebruik in vergelijking met bijvoorbeeld Times New Roman)
München
Een energiemeetsysteem voor gedifferentieerde verbruiksregistratie in het Isar-gebouw en de PschorrHof-gebouwen in gebruik nemen
Vier oplaadstations voor elektrische voertuigen in de ondergrondse garages van de PschorrHöfe- en Isar-gebouwen ter beschikking stellen
De verlichting onder de kasten in de theekantine van het Isar-gebouw door ander systeem vervangen (besparing circa 3.900 kWh per jaar)
Roltrapverlichting in het Isar-gebouw door LED vervangen (besparing ca. 3.900 kWh per jaar)
Een tijdprogramma voor de regeling van de plafondkoeling in PschorrHöfe 6-8 (besparing ca. 195.000 kWh per jaar) installeren
Een op het daglicht reagerende verlichtingsregeling in de werkkamers van het Isar-gebouw installeren (besparing ca. 150.000 kWh per jaar)
Den Haag
Infrastructuur van de meters in het Shell- en Hoofdgebouw uitbreiden
Stoomketel in P5 vervangen
Wenen
Blootliggende verwarmingsleidingen in de verwarmingsruimte isoleren

Impressum

Publicatie

Europees Octrooibureau
München
Duitsland
© EOB 2014

Inhoudelijk verantwoordelijke functionaris

Lars Hansen, Hoofd Milieumanagement

Vormgeving

Graphic Design Munich

